

Economisch-Statistische Berichten

Groeiende industrie

★

Weerslag van het water

★

Prof. Dr B. Schendstok

Belastingfaciliteiten bij giften

★

Prof. Dr J. Wisselink

Normalisatie in de textiel

★

Ed. van Cleeff en Drs W. Drechsel

Productschap en consumentenbelang

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No 1864

WOENSDAG 18 FEBRUARI 1953

Grote bankinstelling te Amsterdam vraagt voor haar afdeling

Documentatie en Economische Publiciteit

een flinke, jonge, energieke kracht,

economisch onderlegd (bij voorkeur ec. drs); bekend met de moderne talen; goed stylist; in staat zelfstandig te werken en leiding te geven.

Zij, die reeds als zodanig werkzaam zijn geweest, genieten de voorkeur.

Brieven, met opgave van leeftijd, schoolopleiding enz., onder no. E.S.B. 8-1, Bur. v. d. Blad, Postbus 42 te Schiedam.

NEDERLANDSE VERBRUIKSCOÖPERATIES ROTTERDAM

vraagt een accountant, die met goed gevolg het accountantsexamen van het Nederlands Instituut voor Accountants of aan een der Nederlandse Universiteiten of Hogescholen heeft afgelegd en die een ruime ervaring bezit op het gebied der accountantscontrole als

CHEF van de ACCOUNTANTSDIENST

Gezocht wordt een krachtige persoonlijkheid, die niettemin in staat is op soepele wijze en met tact tegenover personen van verschillend niveau op te treden. Leeftijd 35-40 jaar.

De functie omvat de leiding van de Accountantsdienst van Nederlandse Verbruikcoöperaties, (bestaande uit een groot aantal medewerkers, die verspreid zijn over het gehele land) welke belast is met de controle op de aangesloten plaatselijke Verbruikcoöperaties.

De werkring is zeer zelfstandig en wordt dienovereenkomstig beloond, met inbegrip van een uitstekende pensioenvoorziening.

Zij, die een positieve instelling hebben t.o.v. de Verbruikcoöperatieve beweging genieten de voorkeur.

Sollicitanten, van wie verwacht wordt dat zij zich aan een psychotechnisch onderzoek zullen onderwerpen, worden verzocht zich schriftelijk te wenden tot de „Algemene Afdeling Personeelszaken“ van het Hoofdkantoor der Nederlandse Verbruikcoöperaties te R'dam, Vierhavensstr. 40

Abonneert U op de E.-S.B.

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

ESCOMPTO-BANK N.V.

vraagt

een jonge econoom

teneinde na vooropleiding in de dienst harer kantoren in Indonesië te worden uitgezonden.

Uitsluitend schriftelijke, uitvoerige sollicitaties, vergezeld van pasfoto, te richten aan het Secretariaat, Postbus 24, Amsterdam.

*** Adverteer in de E.-S.B. ***

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam: (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures“ en „Beschikbare krachten“ f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaft van redenen te weigeren.

Groeiende industrie

Dat ons land (verder) moet industrialiseren is na de oorlog een populaire zegswijze geworden, zij het dat deze door het vele gebruik allengs wat afgezaagd dreigt te geraken. Die populariteit beperkt zich echter groten-deels tot de uitgangspunten en de conclusies.

De uitgangspunten bestaan uit enige stellingen, welke degenen die op goede voet wenst te blijven met de meeste Nederlandse politieke partijen, wijs zal doen niet te bestrijden. Allereerst deze, dat men de grote „natuurlijke” bevolkingsgroei hier te lande als feit aanvaardt. Ten tweede, dat de levensstandaard van de grote massa des volks in principe niet beneden de vooroorlogse mag dalen.

Nu zal het velen voorkomen, dat er tussen deze twee uitgangspunten een zekere tegenstrijdigheid bestaat. De groei van het bevolkingsgetal brengt *op zichzelf* immers nog niet de middelen mede, die nodig zijn om de nieuwe gasten, die zich aan de dis scharen, op basis van gelijkheid met degenen die reeds aanzaten, te bedienen.

Naarstig speurt men hier naar remedies. Zo kan het in de hand worden gewerkt, dat sommigen der aanwezigen zich elders ter tafel begeven (emigratie); voorts kan aan sommigen worden gevraagd of bevolen iets minder spijs en drank tot zich te nemen (inkomensnivellering). Dit alles blijft echter kleingoesd.

Gelukkig schijnt er één groot middel te zijn, dat alle moeilijkheden als bij toverslag wegneemt, nl., aldus de conclusie van een gangbaar „gesprek”: industrialisatie. Industrialisatie alleen schept nieuwe werkgelegenheid onder handhaving van een behoorlijke arbeidsproductiviteit.

Het louter uitspreken van wenselijkheden, hoe vaak ook herhaald, heeft inmiddels nog nooit één fabriek doen verrijzen.

„Men” moet industrialiseren. Wie is echter die „men”? Hoe is de aanzienlijke industriële capaciteit, die ons land reeds bezit — en die gelukkigerwijze bij de jongste ramp in tact bleef — tot stand gekomen? Is op dit terrein ook na 1945 veel bereikt?

Een antwoord op deze en andere vragen wordt gegeven in een recente publicatie over de Nederlandse industrie¹⁾.

¹⁾ „De Nederlandse Industrie sinds 1945. Een wereld van groei”. Uitgegeven door A. Sijthoff N.V. voor het Verbond van Nederlandsche Werkgevers, 400 blz., f.7,90.

„Slechts in en door de bedrijven kan de welvaart en de werkgelegenheid groeien”, zo wordt daarin terecht gesteld.

Wie mocht menen, dat het tot bloei brengen van een industrie een eenvoudige aangelegenheid is, kan door dit boek uit de droom worden geholpen.

Om het industrialisatieproces te doen slagen is het van belang „dat brede kringen van ons volk inzicht hebben in de industriële arbeid van ons land en in de successen, maar ook in de zorgen, de risico's en de tegenslagen, welke iedere industriële vestiging en uitbreiding kennen”. „Hoe meer men kennis kan nemen van de moeilijkheden, welke aan de groei der bedrijven in de weg staan, des te groter is de kans, deze in de toekomst te kunnen beperken of voorkomen”, aldus enige passages, ontleend aan het voorwoord van de voorzitter van het Verbond.

Bestaan deze moeilijkheden nu alleen in de welbekende trits van hoge belastingen/dividendstop/speculatiewinstbelasting? Ware dit het geval, dan zou met enkele penstreken van een Minister de zaak in het reine zijn te brengen. Helaas: de harde werkelijkheid is anders! Dit kan men niet gewaar worden door louter theoretische bespiegelingen; hier moet men de feiten kennen.

Een uiteenzetting van de lotgevallen van een aantal bedrijven is in dit verband zeer leerrijk. Wie deze oriëntering wil verkrijgen, brenge onder de vertrouwde leiding van een zestigtal deskundigen uit het bedrijfsleven en deszelfs organisaties, een denkbeeldig bezoek aan een of meer der in bovenstaande publicatie beschreven bedrijfstakken. Er is keus te over; het aantal der behandelde branches is ca 180, variërende van bandstaal tot nagellak en van zeeschepen tot beschuitjes. Spijt van een dergelijke excursie zal men niet hebben. Men zal onder de indruk komen van de uiteenlopende moeilijkheden op practisch alle terreinen, waaraan het hoofd moest worden geboden, doch anderzijds in vele gevallen een zucht van verlichting bij het „gelukkig eind” niet kunnen onderdrukken, bedenkend hoezeer aan het overwinnen van deze moeilijkheden de groei van de Nederlandse industrie met alle voordelen van dien voor ons gehele land was te danken.

J. C. Brezet.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Groeiende industrie, door Drs J. C. Brezet	123	Ingezonden stuk:	
Weerslag van het water	125	Electriciteitspolitiek, door W. M. Kop, met naschrift van Drs J. G. de Groot en Drs D. Boersma	135
Belastingfaciliteiten in verband met de watersnoodramp 1953, door Prof. Dr B. Schendstok	126	Aantekening:	
Normalisatie in de textielindustrie; verticale visie op grond van de productieleer, door Prof. Dr J. Wisselink	128	De Kwartaalindices van Nederland	136
Agrarische productschappen en consumentenbelangen, door Ed. van Cleeff en Drs W. Drechsel	131	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet	137
London Letter, door Henry Hake	134	Recente economische publicaties	138
		Statistieken:	
		Het rampgebied Zuid-West-Nederland	139
		Bankstaten	140

Voor de niet-gesigeneerde artikelen is de commissie van redactie verantwoordelijk.

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Weerslag van het water.

Door de watersnood is ten naaste bij twee procent van ons nationaal vermogen verloren gegaan. De bestemming van ongeveer vijf procent van het nationaal jaarinkomen zal nodig zijn om dit verlies te herstellen. Wij moeten daarom in het belang van ons aller toekomst met het voorbeeld van hetgeen in de laatste weken aan offerbereidheid is getoond de gezindheid, ons zekere economische offers te getroosten, opbrengen. Een zekere matiging en een uitstel van op zichzelf wellicht discutabele eisen worden ons door de omstandigheden opgelegd. Bij een algemene bereidheid daartoe is de legkaart van ons materieel herstel, goeddeels uit het lopend inkomen, wel te maken. Een rustige huurverhoging, wat inschikkelijkheid met de compensaties daarvoor en nog niet de gehele consumptiebeperking ongedaan maken en ten slotte wat geduld met de belastingverlaging. Zo ongeveer luiden, in het economische overgebracht, de eisen van het grote werk dat ons door de verwoestingen van een nacht werd opgedragen. Moge in aansluiting op het werk der redders en der dijkdichters het sociaal-economisch teamwerk dat de weg naar de oplossing van onze economische problemen baant werkdadig worden aangevat.

Prof. Dr B. SCHENDSTOK, Belastingfaciliteiten in verband met de watersnoodramp 1953.

Indien werknemers een deel van het loon via hun werkgever afstaan aan het Nationaal Rampenfonds (N.R.) behoeft de werkgever over dat deel van het loon geen vereveningsheffing te betalen. De werknemer behoeft van dat afgestane loon geen loonbelasting te dragen. Geeft hij geld aan het N.R. buiten zijn werkgever om, tegen schriftelijk bewijs, dan bestaat in beginsel eveneens recht op volledige aftrek, doch dan is dat recht niet zo eenvoudig te verwerklijken. De faciliteit bij de inkomstenbelasting bestaat hieruit, dat de drempel van 2 pCt en de limiet van 3 pCt van het zuiverinkomen — die gelden bij giften die geen bedrijfs- of beroepsuitgaven zijn — bij giften aan het N.R. vervallen. Dit geldt mutatis mutandis ook voor de vennootschapsbelasting. Geen omzetbelasting wordt o.a. geheven over de waarde van goederen, uit bedrijfsvoorraden afgestaan aan het Nederlandsche Rode Kruis of „eventuele andere daartoe aangewezen instanties”. Invoerbelasting en invoerrecht worden niet geheven over goederen die tot leniging van de nood zijn geschonken aan erkende organisaties van hulpverlening. De ontvangers van de rijksbelastingadministratie zullen, op verzoek, aan watersnoodslachtoffers een behoorlijk uitstel van betaling verlenen.

Prof. Dr J. WISSELINK, Normalisatie in de textielindustrie.

De nauwkeurige onderlinge uitbalancerings der vier bedrijfsinterne productiefactoren: arbeid, grondstofkwaliteit, machinesnelheid en omgeving speelt vooral bij massale serieproductie een zeer grote rol. Het bepalen en bereiken van dit dynamische evenwicht is moeilijk, doch slaagt men daarin, dan heeft men de laagste kostprijs. Wil men de laagste kostprijs voor het eindproduct verkrijgen, dan moet men de machine-normalisatie nader bezien. De normalisatie van de complete horizontale routings is belangrijk; vooral bij

de verdere economische integratie van Europa wordt dit een urgent punt. Niet alleen door de vrije beweging van goederen en diensten, maar ook bij het collectief bezien van investeringsprogramma's. Normalisatie van verkoopvoorwaarden bevordert een zo regelmatig mogelijke bezetting van het productie-apparaat en het distributie-apparaat en voorkomt versnipperde productie. Schrijver gaat na, hoe ver de normalisatie in de textielindustrie is gevorderd.

ED. VAN CLEEFF en Drs W. DRECHSEL, Agrarische productschappen en consumentenbelangen.

Nu bij de S.-E.R. een advies in behandeling is inzake de voorontwerp-instellingswetten met betrekking tot een zestal agrarische productschappen, gaan de schrijvers na of er thans voldoende waarborgen zullen bestaan om de consumentenbelangen veilig te stellen. Weliswaar zijn de bevoegdheden van de voorgestelde productschappen beperkt, maar desondanks kunnen regelingen tot stand komen, in het bijzonder op het gebied van de prijzen, die gezien vanuit het consumentenbelang minder gewenst zijn. De schrijvers achten op de lange duur een centrale instantie ter behartiging van de consumentenbelangen onontbeerlijk, welk orgaan tegenover het georganiseerde bedrijfsleven en de Overheid kan opkomen voor de belangen van de consumenten. Zij achten het voorts gewenst dat de consumenten ook in de S.-E.R. eigen vertegenwoordigers hebben. Ten slotte wordt voorgesteld op korte termijn een overheidsorgaan te creëren — Bureau Consumptie genoemd — dat zich speciaal met consumptievraagstukken zal bezighouden. Als voorloper van een latere centrale consumentenorganisatie wordt het denkbeeld geopperd tot vorming van een commissie van overleg, verbonden met het Bureau Consumptie, samengesteld uit vertegenwoordigers van reeds bestaande consumentenorganisaties.

SOMMAIRE

Répercussion des inondations.

Par suite des inondations presque deux pourcent de la richesse nationale néerlandaise est perdue. Un pourcentage d'environ 5% des revenus nationaux annuels seront nécessaires pour compenser cette perte. Le pays devra se soumettre à des restrictions économiques.

Prof. Dr B. SCHENDSTOK, Facilités des impôts suite à la catastrophe ferrovière de 1953.

Il existe e.a. pour des taxes sur traitements, sur les revenus, sur les sociétés, de transmission, d'entrée et droits de douanes, droits d'accises, des facilités accordées pour les dons faits. Les receveurs des contributions accorderont sur leur demande aux sinistrés des délais de paiement.

Prof. Dr J. WISSELINK, La normalisation dans l'industrie textile.

L'auteur se demande dans cet article quel progrès la normalisation a eu dans l'industrie textile.

Ed. VAN CLEEFF et Drs W. DRECHSEL, L'organisation professionnelle dans l'agriculture et les intérêts des consommateurs.

Les auteurs estiment qu'une commission pour la sauvegarde des consommateurs doit être créée.

Weerslag van het water

De overstroming heeft ons niet alleen menselijk een schok toegebracht. Ook in de economische toestand is schoksgewijze een verandering gekomen. De menselijke schok moest het eerst worden opgevangen door de vele mensen die bewezen heel wat meer te zijn dan homines oeconomici.

De economist moet zich inmiddels ook van zijn taak bewust blijven. Hij moet op korte termijn een beeld geven van de orde van grootte van de schok, die wij in economisch opzicht hebben ervaren en van de implicaties hiervan voor het economisch proces.

Omtrent de omvang van de materiële schade, die als gevolg van de watersnood moet worden hersteld, heeft de Minister-President met alle noodzakelijk voorbehoud de orde van grootte van een miljard genoemd. Het is goed dat dit gebeurd is omdat hiermede de veeltallige onderschatters en overschatters een krachtige impuls tot herziening van hun voorstellingen werd gegeven. Het is ook goed dat dit cijfer van officiële zijde is genoemd opdat wij ons realiseren dat van ons nationaal vermogen ten naaste bij twee procent verloren is gegaan en dat de bestemming van ongeveer vijf procent van het nationaal jaarinkomen nodig zal zijn om het geleden verlies te herstellen. Hoewel niet gepubliceerd is, hoe men tot de zeer voorlopige raming van een miljard is gekomen is het aannemelijk dat de schade door te derven nationaal inkomen en door verdere uit de ramp voortvloeiende secundaire gevolgen er niet in verwerkt is. Indien men te zijner tijd zal komen tot een recapitulatie van wat de ramp ons volk materieel heeft gekost is het dan ook zeer wel denkbaar dat het totaal belangrijk boven het miljard zal liggen.

Duidelijk is reeds geworden dat een groot deel van de financiële gevolgen van de ramp via de staatshuishouding zal lopen. Het is dan ook met name voor de financiële positie van het Rijk dat de gevolgen gewichtig zullen zijn. Hieraan hopen wij in het nummer van de volgende week enige beschouwingen te wijden. Thans vragen enkele gevolgen van de ramp voor het economisch proces de aandacht.

Omvangrijke investeringswerkzaamheden zullen worden ondernomen. Zij zullen de gedwongen uitval aan productie in de noodgebieden belangrijk overtreffen. Deze herstelwerkzaamheden zullen inmiddels regionaal zeer onevenwichtig verdeeld zijn. Zij zullen dus allerlei knelpunten ondervinden en wrijvingen hebben te overwinnen. Zij zullen tot verschijnselen van economische spanning in de streken om de noodgebieden heen kunnen leiden en tot verminderde activiteit in de gebieden waaruit sommige der arbeidskrachten en productiemiddelen moeten worden gerecruteerd.

Een belangrijk gevolg is dat bepaalde maatregelen tot verhoging van de werkgelegenheid die in de laatste maanden voorzien waren, overbodig of althans minder nodig worden. Een meer nauwkeurige afweging van hetgeen de herstelwerkzaamheden aan activiteit brengen en hetgeen hieraan uit zal vallen door het herroepen van de zijde van de Overheid van in beginsel toegezegde financiële steun voor werkgelegenheidsprojecten is nog

niet mogelijk. Zulks is inmiddels in verband met de conjuncturele situatie van grote betekenis.

Einde 1952 was er duidelijk een deflatoire ontwikkeling in de Nederlandse volkshuishouding aan de gang. De Regering had daaruit haar consequenties getrokken en een aantal uitgaven gevoteerd die daartegen een zeker tegenwicht moesten vormen. Zij heeft een zekere werkgelegenheidspolitiek aanvaard. De natuurkrachten hebben haar een aanmerkelijk sterkere opgelegd. De eerste vraag is dus nu, in welke omvang de eerder voorgenomen uitgaven beperkt moeten worden.

Er werd intussen nog een verder programma verwacht, waarvan slechts de vage contouren tot de buitenwereld waren doorgedrongen. Er werd de huurverhoging in uitzicht gesteld, met zekere compensaties in de vorm van belastingverlagingen. Er werden ook verwacht belastingverlagingen ter bevordering van het verdere industrialisatieproces. Ten slotte waren er optimisten die de consumptiebeperkingen, reeds door het prijsverloop verminderd, door loonwijzigingen tot een einde wilden brengen.

Al deze zaken komen nu in een ander licht te staan. Er blijven voor elk van hen eerbiedwaardige argumenten bestaan. Maar er komt een gebiedend argument tegenover. Ook al behoeven wij niet voor 100 procent vast te houden aan de eis dat de gevolgen van de overstroming geheel uit het lopende productieproces moeten worden bestreden, aan deze eis zullen we evenmin in overwegende mate willen voorbijgaan.

Dit betekent dat ons nationaal product voor 1953 ten dele van andere samenstelling wordt als was te voorzien en dat met name op ons consumptievermogen een zekere druk wordt gelegd. Wij hebben in de afgelopen jaren de techniek van de drukverdeling wel geleerd. Toch is deze niet gemakkelijk weer door te voeren na de relatieve voorspoed van 1952. Hiertoe zal ons de schok, die wij in de sfeer van het menselijke hebben ondergaan, moeten helpen. Wij moeten in het belang van ons aller toekomst met het voorbeeld van hetgeen in de laatste weken aan offerbereidheid is getoond de gezindheid, ons zekere economische offers te getroosten, opbrengen. Een zekere matiging en een uitstel van op zichzelf wellicht discutabele eisen worden ons door de omstandigheden opgelegd. Bij een algemene bereidheid daartoe is de legkaart van ons materieel herstel, goeddeels uit het lopend inkomen, wel te maken.

Een rustige huurverhoging — om een in dit tijdschrift vroeger gebruikte uitdrukking te gebruiken —; wat inschikkelijkheid met de compensaties daarvoor en nog niet de gehele consumptiebeperking ongedaan maken en ten slotte wat geduld met de belastingverlaging. Zo ongeveer luiden, in het economische overgebracht, de eisen van het grote werk dat ons door de verwoestingen van een nacht werd opgedragen.

Moge in aansluiting op het werk der redders en der dijkdichters het sociaal-economisch teamwork dat de weg naar de oplossing van onze economische problemen baant werkdadig worden aangevat.

Belastingfaciliteiten in verband met de watersnoodramp 1953

Hieronder volgt een overzicht van de belastingfaciliteiten die van overheidswege bekend zijn gemaakt in verband met de watersnoodramp. De juridische basis, waarop de onderscheidene faciliteiten berusten, zal de lezers van dit tijdschrift slechts in geringe mate interesseren; zij zal daarom niet worden besproken. Volstaan zij met de mededeling, dat de faciliteiten tot dusver niet zijn gegoten in een vorm die de belastingbetalers een recht verleent dat zij ook voor de administratieve rechter geldend zouden kunnen maken. Aan de loyale uitvoering van de gedane toezeggingen behoeft overigens niet getwijfeld te worden.

Vereveningsheffing.

Indien werknemers een deel van het loon *via hun werkgever* afstaan aan het Nationaal Rampenfonds („N.R.”), behoeft de werkgever over dat deel van het loon geen vereveningsheffing te betalen. Deze regeling heeft eigenlijk alleen maar zin in die gevallen, waarin de werknemers overwerken onder afstand van het overwerkgeld aan het N.R. Meestal zal dan de werkgever op zijn minst een bedrag, gelijk aan het overwerkloon uit eigen zak afstaan aan het N.R., en dan valt er veel voor te zeggen dat het overwerkloon niet nog extra lasten voor hem medebrengt in de vorm van vereveningsheffing. Anderzijds is het vreemd, dat, indien werknemers *via hun werkgever* een deel van hun gewone loon belastingvrij afstaan voor het N.R., dit óók voor de werkgever die niets geeft een voordeel oplevert wat betreft de door hem te betalen vereveningsheffing. Of is dan de 4½ pCt vereveningsheffing te beschouwen als een tegemoetkoming van de werkgever in de extra administratiekosten die voortvloeien uit de mildheid van de werknemers? Hierna zal blijken, dat het voor werknemer en belastingadministratie beide veelal een groot gemak oplevert indien de werknemers hun aftrekbare giften aan het N.R. (dit zullen altijd giften in geld zijn) doen *via hun werkgever*. Het komt mij voor, dat de meeste werkgevers daarvoor geen beloning zullen willen hebben, en dat zij de bespaarde vereveningsheffing over de giften uit het normale loon óók aan het N.R. ten goede zullen doen komen.

Administratief is het samenvallen van het loonbedrag voor de vereveningsheffing met dat voor de loonbelasting niet essentieel: afwijkingen komen ook normaal in verscheidene gevallen voor.

Wat wél administratief uitermate wenselijk is, is het zoveel mogelijk samenvallen van het loonbedrag voor de vereveningsheffing met het premieloon voor de sociale verzekering. De uitvoeringsorganen van de sociale verzekering zullen dan ook hetzelfde bedrag dat als personeelsgift vrij blijft van vereveningsheffing, niet rekenen tot het premieloon. (In de berekening van het loonbedrag waarover uitkeringen worden berekend — het „uitkeringsloon” — zal deze afwijking van de regels niet doorwerken).

Loonbelasting.

De werknemer die *via zijn werkgever* een deel van zijn loon (normaal loon of overwerkgeld voor het N.R.) afstaat aan het Rampenfonds, heeft over dat deel van het loon geen loonbelasting te dragen. Geeft hij aan het N.R. geld *buiten zijn werkgever om, tegen schriftelijk bewijs* (giro- of postwisselstrook bijv.), dan bestaat in beginsel eveneens recht op volledige aftrek, doch dan is

dat recht niet zo eenvoudig te verwerkelijken. Indien de werknemer in de firmen valt om t.z.t. in het kohier van de inkomstenbelasting over 1953 of 1952 te worden opgenomen, dan loopt de aftrek langs de lijnen van de inkomstenbelasting (zie hierna). Er zijn echter ook zeer vele werknemers, die loonbelasting dragen, doch niet in de kohieren van de inkomstenbelasting worden opgenomen¹⁾. Aan dezulken is ook recht op aftrek toegezegd, maar de technische uitvoering is nog niet bekend gemaakt. In elk geval kan de zaak worden afgewikkeld op de voet van art. 14a van het Besluit op de Loonbelasting 1940 (het „giftenartikel”), zij het met twee verzachtingen. Maar dan bespeurt de gever de aftrek niet vóór 1954: de gift wordt dan afgetrokken, uitgesmeerd over het loon van 1954. De Staatssecretaris van Financiën (die sedert 1 Februari ll. in de plaats van de Minister van Financiën treedt wat betreft de belastingheffing) zou echter ook kunnen bepalen, dat de aftrek wordt verleend op de voet van die wegens kosten van verwerving en persoonlijke verplichtingen boven f 100 per jaar, of wegens buitengewone lasten (artt. 13 en 14). Dan zou de gever het fiscale effect van zijn gift bespeuren gedurende de resterende maanden van 1953. Welke van deze procedures men ook moge volgen, in elk geval zal de gever de bewijsstukken moeten overleggen aan de inspecteur der belastingen, en deze zal, bij beschikking, de werkgever moeten instrueren. Dit zal een zee van tijd kosten, en hoe later de beschikking van de inspecteur bij de werkgever aankomt, hoe korter de resterende periode van 1953 wordt waarover de gift wordt uitgesmeerd; hoe kleiner dus ook (in verband met de progressie) het effect van de aftrek op het loon. Zal de Staatssecretaris aan de gevers de keuze laten? Het lijkt wel verstandig dit te doen. Het heeft echter het bezwaar, dat het minder gemakkelijk zal zijn, ook de beschikking te laten vervallen: een (al dan niet) ter inspectie afgestempelde kwitantie of girostrook zou sommige werkgevers in de verleiding kunnen brengen, om, ten pleziere van de werknemer, het bewijsstuk twee maal te gebruiken voor aftrek (1953 en 1954). Een vereenvoudigde procedure bij aftrek in 1953 (enkel afstempelen van het bewijsstuk door de inspectie, gevolgd door een afstempeling door de werkgever), gecombineerd met de normale procedure volgens art. 14a voor 1954, is de meest waarschijnlijke oplossing.

De verzachtingen, waarop ik zoëven zinspeelde, zijn het ter zijde stellen van de drempelbepaling van art. 14a en van het maximaal aftrekbare bedrag. Die beide verzachtingen, tezamen met het desverlangd verlenen van de aftrek een jaar eerder dan normaal, vormen de eigenlijke faciliteit bij de loonbelastingklanten die niet op het kohier van de inkomstenbelasting verschijnen. De faciliteit is bij de inkomstenbelasting in wezen dezelfde. Haar eigenlijke betekenis zal worden besproken bij de inkomstenbelasting.

Inkomstenbelasting.

Giften die niet zijn bedrijfs- of beroepsuitgaven, mogen ingevolge art. 51a van het zuiver inkomen worden afge-

¹⁾ Dit zijn in het algemeen degenen, wier zuiver inkomen naar het oordeel van de inspecteur der belastingen f 5.000 of minder bedraagt, waaronder minder dan f 5.000 aan bruto loon en niet meer dan f 200 (netto) aan niet-loon of f 200 of meer aan negatieve zuivere opbrengst van niet-dienstbetrekking. Wie, eventueel samen met zijn vrouw, gedurende ten minste een maand twee dienstbetrekkingen tegelijk heeft gehad, komt in beginsel echter weer wel in aanmerking om in het kohier te worden opgenomen.

trokken alleen door binnenlandse belastingplichtigen en voor zover zij een zeker drempelbedrag overschrijden. Het drempelbedrag is 2 pCt van het zuiver inkomen, doch ten minste f 100. Komt men flink boven de drempel uit, dan stoot men zich aan een begrenzing: de totale aftrek kan niet hoger zijn dan 3 pCt van het zuiver inkomen. De giften, waar het hier over gaat, zijn die aan binnenlandse kerkelijke, charitatieve, culturele, wetenschappelijke of het algemeen nut beogende instellingen. Hieronder vallen ook het N.R. en het Ned. Rode Kruis. Wie aan het Rode Kruis klederen, dekens, enz. mocht hebben gegeven tegen ontvangstbewijs dat ook de waarde van de gift voldoende bewijst, zal m.i. in beginsel die waarde kunnen aftrekken; dat hij de gift niet uit zijn inkomen doet is geen beletsel, want het is enkel de begrenzing van 3 pCt die moet afrekenen met het verschil tussen giften uit inkomen en giften uit het vermogen. Intussen, is het maar gelukkig dat welhaast niemand, die in de goedheid zijns harten kleren inleverde, zulk een ontvangstbewijs zal hebben gevraagd.

Voor giften aan het N.R. (in geld) is zowel de drempel als de begrenzing ter zijde gesteld. Deze omstandigheid kan van de overige giften geen cent over de drempel brengen, noch invloed hebben op de limiet. Men kan het zich derhalve zo voorstellen, alsof voor giften aan het N.R. een afzonderlijk artikel was ingelast, zonder drempel en zonder limiet. Normaal zou de aftrek plaats moeten hebben op het zuiver inkomen over het jaar 1953 (indien de gift althans niet na 1953 wordt gedaan); er is echter toegestaan, de aftrek op 1952 te enten, maar dan moet de belastingplichtige dat bij zijn aangifte van het inkomen van 1952 schriftelijk verzoeken. Het is m.i. niet geoorloofd, een gift gedeeltelijk op 1952 en gedeeltelijk op 1953 te doen drukken. Wie flink gegeven heeft en daardoor wat krap in zijn geld is komen te zitten, zal allicht reeds daarom de aftrek op 1952 verkiezen.

Door de onbepaalde aftrekbaarheid heeft de vraag, of een gift die uit een bedrijfskas gedaan, in feite een bedrijfs- of een privé-gift is geweest, veel van haar belang verloren. Voor de bijzondere inkomstenbelasting op bedrijfswinsten en op tantièmes die geen commissaristantièmes zijn, blijft zij echter van belang. De ondernemer, die stelt, dat hij in privé niets heeft gegeven, zal echter wel moeite hebben om aannemelijk te maken dat zijn gift ten volle een bedrijfsuitgave was. De directeur-tantiëmist echter, die zijn gift aan het N.R. via zijn N.V. leidt en doet afhouden op zijn tantième, maakt een goede kans dat hij daarmee de bijzondere inkomstenbelasting ontloopt over een bedrag, gelijk aan de gift, ook al zal bij hem de gift een privé-uitgave zijn.

In het onderwerpelijke geval zal een gift in geld slechts dan een bedrijfsuitgave zijn, indien aan de gift, in verband met haar grootte, een zekere openbaarheid wordt gegeven, of indien de gift werd afgemeten naar de offers die door werknemers zijn gebracht. Giften in goederen uit bedrijfsvoorraden, indien verstrekt ten behoeve van watersnoodslachtoffers (en, naar ik meen, ten behoeve van redders, dijkgravers en andere helpers) worden steeds als bedrijfsuitgaven erkend en drukken dus eventueel automatisch ook de bijzondere inkomstenbelasting. De giften in goederen, waarover het hier gaat, zijn uitsluitend die aan het Ned. Rode Kruis en „eventuele andere daartoe aangewezen instanties”. Bij giften aan nog anderen zal de inspecteur, met beroep op de raad van beroep, van geval tot geval beslissen. Wat betreft de giften die

AUSTIN

let eens op
hoeveel U er
op de weg
ziet

R. S. STOKVIS & ZONEN N.V.
140 dealers en subdealers,
overal in Nederland.

bepaaldelijk bedrijfsgiften zijn, is niet de aftrekbaarheid de faciliteit, maar de mogelijkheid om de gift reeds aftrekbaar te maken ten laste van 1952. Het verzoek daartoe moet bij de aangifte 1952 worden gedaan.

Vennootschapsbelasting.

Wat hierboven is medegedeeld met betrekking tot de inkomstenbelasting, geldt m.m. voor de vennootschapsbelasting, behalve dat hier het drempelbedrag is 1 pCt van de fiscale winst (na verliescompensatie), doch niet minder dan f 100, en dat voor N.V.'s enz. geen bijzondere inkomstenbelasting bestaat, zodat door het vervallen van drempel en limiet de onderscheiding tussen giften die de winst drukken en giften die uit de winst worden gedaan geen fiscaal belang heeft (behalve bij verliescompensatie). Het eenvoudigst is, om de giften als bedrijfsuitgaven te beschouwen indien men ze fiscaal wil laten drukken op 1953, en als niet-bedrijfsuitgaven, indien men ze teruggeschoven wil zien naar 1952.

Omzetbelasting.

Geen omzetbelasting wordt geheven over de waarde van goederen, uit bedrijfsvoorraden afgestaan aan het Ned. Rode Kruis, of „eventuele andere daartoe aangewezen instanties”. Evenmin wordt omzetbelasting geheven op entreegelden voor zekere sportwedstrijden, concerten en theatervoorstellingen, die vóór 2 Maart 1953 worden gehouden of gegeven. De evenementen zijn die, waarvan ten minste 50 pCt van de bruto-recette aan het N.R. is afgedragen.

Invoerbelasting en invoerrecht

worden niet geheven over goederen die tot leniging van de nood zijn geschonken aan regeringsinstanties of erkende organisaties op het gebied van hulpverlening.

Tabaksaccijns.

Hiervoor geldt hetzelfde als voor omzetbelasting en invoerbelasting.

Schenkingsrecht.

Van schenkingen aan het N.R. (in geld) en aan het Ned. Rode Kruis en „eventuele andere daartoe aangewezen instanties” (in goederen) wordt geen schenkingsrecht geheven.

Invordering.

De ontvangers van de rijksbelastingadministratie zullen, op verzoek, aan watersnoodslachtoffers een behoorlijk uitstel van betaling verlenen.

Normalisatie in de textielindustrie¹⁾

Verticale visie op grond van de productieleer

Er zal vandaag wel geen spreker zijn, die niet de ver-zuchting slaakt dat 20 à 25 minuten niet genoeg zijn om een beeld te geven van de normalisatie in een grote be-drijfstak. Indien ik van deze weinige tijd nog een deel afneem om U iets mede te delen omtrent de bedrijfs-economische fundering der normalisatie, dan is dit om U de draad te laten zien, welke door de gehele normali-satie in de textielindustrie loopt. Het resultaat nl. van deze verankering der normalisatie in de productieleer en daarmee in productierendementen en kostprijzen, is een verticale visie op vrijwel alle normalisatiepro-blemen door de gehele bedrijfstak heen. Er is een samen-hang vanaf de keurings- en classificatiemethoden van de ruwe vezel bij de *agrarische productie* en bij de groothan-del in ruwe katoen, beurs en termijnmarkt, via metingen in de *spinnerij* en de *garennormalisatie*, via de normali-satie van weefselsamenstellingen, de keuringsmethoden en weefselbreedten in de *weverij*, de normalisatie van kleurenmetingen en kleuren, alsmede doekbreedten in de *finishing-industrie*, tot normalisatie van weefsel-breedten en van snijmethoden in de *confectie-industrie* toe.

Betreft dit, kort gezegd, de organisatie van de produc-tie en daarmee ten nauwste samenhangend de kostprijzen in de achtereenvolgende horizontale lagen van de be-drijfstak textiel en de eindprijs voor de consument, er is nog een andere verticale draad en wel op commercieel gebied. Het is de normalisatie van de verkoopvoorwaar-den en de arbitrages door de gehele bedrijfskolom. De verkoopvoorwaarden van de groothandel in ruwe grond-stoffen, de verkoopvoorwaarden van de spinner, van de wever, van de finisher, van de confectiefabrikant, elk horizontaal genormaliseerd, evenals de arbitrages tussen de fasen, vormen vrijwel een aansluitend geheel. Hier-door worden niet alleen de risico's tamelijk uniform ver-deeld over de bedrijfstak, doch wordt ook elk risico ge-bracht in de handen van hen, die zich tegen dit risico het best kunnen dekken. Extreme risico's zijn duur, omdat de assurantie hiertegen een zeer hoge premie vraagt, of omdat de drager van dit risico dit moet incalculeren in zijn kostprijs. Verdeelde en daardoor relatief kleine risico's dragen dus bij tot een lage kostprijs van het eindproduct.

Uniforme, rationele verkoopvoorwaarden bevorderen een zo regelmatig mogelijke bezetting van het productie-apparaat en het distributie-apparaat, voorkomen ver-snipperde productie en dragen op deze wijze ook sterk bij tot het doel dat de normalisatie nastreeft, nl. effi-ciency en een lage kostprijs. Bovendien werken ze con-junctuur-nivellerend.

Het is m.i. geen toeval dat het — met deze verticale visie — de Nederlandse textielindustrie is geweest, welke ook het initiatief nam voor een internationale normalisatie van textielmachines en onderdelen. Dit volgt vanzelf uit de fundering van haar gehele normalisatie op de pro-ductie- en kostprijsleer. En hierin meen ik een goede grond te hebben voor het excuus, dat een deel van de schaars

toegemeten tijd gebruikt wordt om hier iets over te zeggen, of juist over haar consequenties.

De moderne productieleer gaat er van uit dat bij de vervaardiging van een bepaald product door een nauw-keurige onderlinge uitbalancering der vier bedrijfs-interne productiefactoren: arbeid, grondstofkwaliteit, machinesnelheid en omgeving, voor dat product de hoog-ste productierendementen en daarmee de laagste kost-prijzen bereikt worden. Dit speelt vooral bij massale serieproductie een zeer grote rol. Het bepalen en bereiken van dit dynamisch evenwicht is moeilijk, doch slaagt men daarin, dan zijn de rendementen ook zeer hoog. Op dit punt heeft men de laagste kostprijs. Een afwijking van dit evenwicht, zij het ook tijdelijk, of het zoeken van een nieuw evenwicht, kost rendement en geld. In de strijd om het bestaan van een onzer grote exportindustrieën, welke in 1952 voor ca f 550 mln exporteerde en aan ca 110.000 arbeiders werk geeft, is het van het grootste belang om in dit evenwicht de productiefactoren elk zo-veel mogelijk relatief gefixeerd te houden. Hierbij is de relatieve fixatie van de factor grondstof (in de textiel-industrie voor ca 90 pCt een agrarische grondstof) nog steeds verreweg het moeilijkste. Een verandering in de onderste fase, de spinnerij, geeft niet alleen een ander bedrijfsintern evenwicht voor deze horizontale laag, doch stelt ook de weverij voor problemen en kan (bijv. door een andere rek van het doek en een ander absorptie-vermogen voor verfstoffen) ook de factorfixatie van de finishing-industrie in gevaar brengen, terwijl de genoemde andere rek ook kan doorwerken tot in de lopende band van de confectie-industrie.

Is dit een voorbeeld van een verticale visie op de nor-malisatie van monsterneming in de katoenhandel en op de onderzoekmethoden omtrent de gelijkmatigheid en elasticiteit van vezels en garens, het is duidelijk dat een beperking van het aantal garenummers dat de spinnerij brengt, de differentiatiemogelijkheid der weverij beïn-vloedt en omgekeerd een beperking van weefseltypen en daardoor grotere series in de weverij, de steun behoeft van de spinnerij door een daarmee overeenstemmende keuze van voorkeurnummers voor garens.

Verband met machinenormalisatie. Routingnormalisatie urgent door economische integratie.

Het verband met machinenormalisatie is duidelijk. Wil men nl. de laagste kostprijs voor het eindproduct verkrijgen, dan kan een normalisatie van weefselbreedten niet geschieden los van de normalisatie van de werk-breedten van verfmachines en drukmachines en van de werkbreedten van weefgetouwen en voorbereidings-machines. De nuttige omwentelingssnelheid van textiel-machines neemt, globaal gezien, af met de werkbreedte, zodat het (wederom ruw genomen) oneconomisch is om bijv. een weefsel van 100 cm. breed te vervaardigen op een weefgetouw dat zegge 120 cm. werkbreedte heeft. Men ziet ook weer het verticale verband tussen voorbe-reidingsmachines, weefgetouwen en finishingmachines. Het verticale verband is ook in hoge mate aanwezig tussen spinnerij- en weverijmachines, waarbij ik alleen maar noem de afmetingen van de garencop (populair: garenp-ijp) waarin de spinnerij haar eindproduct doorlevert

¹⁾ De Contactgroep Opvoering Productiviteit heeft in samenwerking met de Hoofdc commissie voor de Normalisatie in Nederland een Normalisatiedag geor-ganiseerd. Hieronder publiceren wij in onverkorte vorm de inleiding van Prof. Dr. J. Wisselink, waarin de verankering van de normalisatie in de productieleer en daarmee in productierendementen en kostprijzen duidelijk naar voren komt.

aan de weverij en die moet passen in de genormaliseerde schietspoelen. De sterke automatisering van de weverij en de schaarste aan risicodragend kapitaal en de vermindering van elke onnodige dure extra schakel in de voorbereidingsafdeling van de weverij, maken deze goede aansluiting wel zeer nodig.

En hier komt een nieuw normalisatie-object om de hoek kijken, nl. de normalisatie van de complete horizontale routings. Hoe ver brengt bijv. de spinnerij het halffabrikaat en op welk punt der bewerking neemt de weverij het over? Welke bewerking, dus welke machine-installatie behoort nog tot de spinnerij en welke outillage wordt geacht in elke weverij aanwezig te zijn?

Vooraf bij de verdere economische integratie van Europa wordt dit een urgent punt. Niet alleen door de liberalisatie van het handelsverkeer en de vrije beweging van goederen en diensten, doch ook bij het collectief bezien van investeringsprogramma's. We hebben dit aan den lijve ondervonden bij de importen van weefgarens na de tweede wereldoorlog. De routing en de samenstelling van het machinepark van ettelijke buitenlandse spinnerij-industrieën was zodanig dat het garen werd afgeleverd in strengvorm of althans in een zodanige vorm dat de Nederlandse weverijen het moesten overwinden of overspoelen. De Nederlandse spinnerij leverde het garen geheel gereed af voor de normale routing der Nederlandse weverij. Toen dus de Nederlandse spinnerijen tijdelijk niet genoeg konden afleveren voor de vraag der weverijen (en hoe gemakkelijk kan dit niet andermaal voorkomen!!) was er een hiaat in de spoelcapaciteit hier te lande. Waren de routings genormaliseerd geweest, dan had een substitutie, wat dit punt betreft, geen moeilijkheden opgeleverd.

Coördinatie in de lijn der structurele ontwikkeling. Bedrijfseconomie en techniek. Samenwerking Delft en Rotterdam.

De normalisatiecommissies op textielgebied hebben een overkoepelend orgaan. Dit orgaan coördineert. Het coördineert de horizontale normalisatie (dus bijv. garennormalisatie in de katoenspinnerij, de wolspinnerij en de rayonspinnerij) doch ook de verticale normalisaties, nl. die in de textielproductie en die in de industrie welke textielmachines maakt. Ze geeft dus ook in hoofd-trekken de rangorde van urgentie aan voor het werk der 7 afzonderlijke commissies. Het zal duidelijk zijn dat in deze rangorde onderwerpen van verticaal belang prevaleren en de werkzaamheden welke in de achtereenvolgende horizontale fasen hiervoor verricht moeten worden, op elkaar worden afgetimed. De normalisatie wordt steeds als dynamisch gezien en er wordt zoveel mogelijk gewerkt in de lijn der structurele ontwikkeling of, zoals men wel zegt, in de trends.

De aanwezigen, die door deelneming hieraan met het normalisatiewerk bekend zijn, weten hoe in dit werk de bedrijfseconomie en de techniek hand in hand gaan. Dat ik dit punt hier nog eens naar voren breng, is niet voor hen, doch omdat in de bedrijfstakken, die weinig aan normalisatie doen, nog vaak de mening wordt aangetroffen dat normalisatie in de eerste plaats een technisch vraagstuk is. Deze eenzijdige visie, waartoe vroeger normalisatiewerk wellicht wel eens aanleiding gegeven heeft, is o.i. volkomen verouderd. Elke technische handeling geschiedt met een economisch doel en de samenwerking van de T.H. te Delft en de N.E.H. te Rotterdam, welke twee jaar geleden ook op het gebied van het hoger onderwijs tot stand kwam, is er allang op normalisatiegebied,

nl. in T.N.O. (Vezelinstituut) en E.I.T. De normalisatie is al jarenlang ingelast in de collegestof van Rotterdam, met — zoals U na de vorige uiteenzetting wel zult vermoeden — productierementen en kostprijs als basis. En wel in een vak dat ook voor Delftse studenten als keuzevak voor hun ingenieursexamen genomen kan worden. Er zijn altijd grensgebieden tussen de techniek en de economie en men moet er voor waken dat zulk een grensgebied niet van beide zijden onbewerkt wordt gelaten. De samenwerking tussen Delft en Rotterdam waarborgt zo goed mogelijk dat dit bij de normalisatie niet het geval is. Een overzicht van de collegestof wordt na de ochtendvergadering voor belangstellenden gaarne beschikbaar gesteld.

De bijeenkomst van heden staat in het teken van de praktijk. U zult zich wellicht afgevraagd hebben waarom deze inleider U de vorige uiteenzetting gaf, in plaats van dadelijk een overzicht te geven van hetgeen in de betreffende bedrijfstak verricht werd. De verankering der normalisatie in de moderne productieleer en de verticale visie op de normalisatieproblemen, het verband tussen normalisatie van halffabrikaten en eindproducten ener industrie, de wenselijkheid ener gecoördineerde normalisatie van machines, de normalisatie van routings en fabrieksinstallaties vooral in verband met de integratie van Europa, al deze problemen zijn echter in hoge mate praktische normalisatieproblemen. Indien een opzet onpraktisch is omdat ze niet de dynamica van het economisch leven en de maatschappij volgt, terwijl, als het goed is, een werkopzet in de trend der ontwikkeling moet liggen en dus vóór moet zijn op de structurele ontwikkeling, dan zullen ook goede momentele resultaten niet verhinderen dat veel werk voor niets is geschied, en dat men met ander werk te laat komt.

Hechte industriële organisaties bevorderen normalisatie. Enkele voorbeelden uit de 61 normen. Voorkomen is beter dan genezen.

De economische en maatschappelijke waarde van de resultaten hangt niet alleen af van de weg, die men aflegde, doch ook van de breedte van het vlak, waarover de verschuiving zich voltrok. Indien ik U thans iets vertel over wat in de bedrijfskolom verricht werd, dan zijn enige cijfers over de omvang van deze bedrijfstak dus wel gewenst. Mij beperkend tot de nationale cijfers, diene dat de Nederlandse textielindustrie over 1952 een totale omzet had van ca f 1,9 mrd, naar raming voor ongeveer f 550 mln exporteerde, en werk gaf aan ca 110.000 arbeidskrachten. Dit zonder de confectie-industrie, welke een omzet had van ca f 650 mln en voor ca f 75 mln exporteerde en omstreeks 56.000 mensen werk geeft, en ook zonder de rayonindustrie.

In het totaal kwamen tot het eind van het vorig jaar 41 normaalbladen tot stand, over de gehele industrie verdeeld. Voor de normalisatie van textielmachines en onderdelen waren dit er 20. Er valt nog veel meer te doen, doch in alle sectoren en op alle terreinen wordt gewerkt, waarbij de katoen- en rayon- en linnenindustrie misschien een kleine voorsprong heeft. De normalisatie vindt haar meest gunstige voedingsbodem dáár, waar een industrie hetzij in een goed georganiseerde vereniging, hetzij in een rigide kartel samenwerkt. Men heeft daar begrip voor collectief werk en kan — door toepassing van normen sterk te propageren — ook de meeste resultaten behalen. Dit zijn resultaten in efficiency en in geld en niet alleen in een platonisch normaalblad.

De normalisatie op textielgebied is niet gemakkelijk

omdat het een industrie is, bestaande uit vele oude bedrijfstakken, die bijv. elk hun in eeuwen gewortelde garenummering meebrachten. De katoenindustrie bijv. drukt haar garenummers uit in 840 yards per lb., de wolindustrie in 560 yards per lb., de linnennijverheid in 300 yards per lb. Dit zijn alle zgn. indirecte systemen en niet metrisch. Daarentegen rekende de zijde-industrie en de aanvankelijk daarop steunende rayonindustrie in deniers van 9.000 m per gram, en volgt dus een zgn.-direct stelsel. We hebben nu in normbladen één algemeen, direct en metrisch systeem, nl. 1.000 m per gram voor de gehele industrie, ook voor vezels. Al wordt de oude nummering ook nog in elke sector toegepast (dit vooral met het oog op de internationale handel), er is nu althans een gemeenschappelijke nummering, metrisch en direct, welke in de fabriek als omrekeningsstelsel kan dienen bij gemengde producten en voor internationale uitwisseling van research-gegevens.

U zult het ongetwijfeld als een weldaad voelen, indien ik hier geen opsomming geef van alle 61 normen welke tot stand kwamen. Normalisatie is toch al een droog onderwerp. Ik wil er echter enkele uit lichten en beginnen met de systematische beperking van garenummers. Dit niet alleen omdat de Productiviteitsnota October 1951 aan de Kamer van Minister Albrechts hier een wel zeer sprekend resultaat vermeldt voor onze betalingsbalans. Doch ook om te laten zien wat een industrietak, welke bijtijds met normalisatie begint, vóór heeft boven een andere.

Het normblad „Garens” brengt in de katoenspinnerij het aantal nummers terug van ca 120 tot ca 17. In de meest frequente range, dus van zegge 12 Ne tot 36 Ne, waarin dus 24 nummers, hield men er 6 over.

In de eerste jaren na de oorlog was er — zoals bekend — een grote achterstand in de binnenlandse textielvoorziening, terwijl desalniettemin ook onze exportpositie weer opgebouwd moest worden, zulks met een slechte betalingsbalans letterlijk op de hielen.

We wezen er al enkele malen op, dat men — wil men normen en in het algemeen collectieve normalisatiemaatregelen doorvoeren — moet beschikken over hechte en ervaren industriële organisaties. Wat de katoenspinnerij betreft, deze is reeds sedert 1935 vrijwel compleet georganiseerd in de Nederlandse Garencentrale, een productiekartel, dat ook bedrijfsgegevens uitwisselt. Door de grote hulp van dit lichaam heeft het Rijksbureau voor Textiel toen een regeling kunnen doorvoeren, waarbij de ca 1.200.000 katoenspindels van Nederland aanvankelijk slechts op drie nummers, later op vijf nummers draaiden. Door de veel geringere omstellingen (zgn. schematische onderbrekingen van de productie) en de grote series welke hieruit resulteerden (ik citeer hier de Productiviteitsnota van Minister Albrechts), werd globaal genomen op een werkweek van 48 uur, 2½ productie-uur bespaard. Een extraproductie van ca 5 pCt moge niet veel lijken, in een industrie met overwegend seriekarakter als de Nederlandse katoenspinnerijen, welke jaarlijks ongeveer 55 mln kg produceren, betekent dit zeer veel. Deze extraproductie in de spinnerij maakte een meerdere weefsel-export mogelijk ter waarde van ruwweg f 10 mln. Een mooie bijdrage voor de Nederlandse betalingsbalans, zulks nog afgezien van de lagere kostprijs in de spinnerij.

Ik ben U nog schuldig een voorbeeld van wat een tijdige normalisatie betekent. Het zoëven genoemd resultaat is natuurlijk heel mooi, maar het kost tijd en veel moeite om het te bereiken. Indien men het nooit tot deze veel-

heid aan nummers had laten komen, of — juist — zich nooit door de veeleisende consument (en met name de Nederlandse consument vraagt een grote variatie en een groot assortiment) in zulk een groot aantal types had laten dringen, dan was al dit normalisatiëwerk overbodig geweest. Voorkomen is beter dan genezen en vooral veel goedkoper.

Een betrekkelijk jonge tak der textielnijverheid, welke hieruit bijtijds lering trok en zich niet aan deze steen stootte, is de rayonindustrie. Ook hier blijkt wel dat een sterke organisatie meestal de beste voorwaarden schept voor collectieve rationalisatiemaatregelen. Deze industrie, grotendeels geconcentreerd in grote concerns, pleegde tijdig overleg in haar collectief research- en normalisatie-orgaan, de zgn. Bisfa, gevestigd te Bazel. Men heeft daar een typebeperking uitgewerkt, een mooie reeks met vrijwel constante intervallen en de goed georganiseerde rayongarenindustrie heeft deze al vroeg (ik men omstreeks 1927) ingevoerd. Zodoende heeft men, door de afnemers er aan te wennen om met een beperkt aantal typen half-fabriek toch een grote variatie in eindproducten te maken, zichzelf veel moeite naderhand bespaard. Door dadelijk rationeel te gaan produceren en door een goed onderling verband zich ook commercieel daaraan vast te houden, behoefde men later niet meer te rationaliseren. En indien men ziet welk een grote verscheidenheid door samenstelling, kleuren en finish in kunstzijden weefsels aan de markt gebracht wordt, dan heeft men hierin het beste bewijs, dat de bewering dat normalisatie een culturele verarming zou betekenen, ongefundeerd is. Het assortiment in eindproducten is nog zeer rijk. De les hieruit is: begin vooral in nieuwe industrieën bijtijds met normalisatie, pluk daardoor van den beginne af de vruchten van een goedkope productie en vermijd daardoor geheel de irrationaliteit, die gij later weer met veel moeite moet opruimen.

Is dit een voorbeeld van normalisatie op productiegebied, ik wil gaarne ook nog een voorbeeld noemen op het terrein van genormaliseerde verkoopvoorwaarden. Behalve de jaarlijkse economische en sociale voordelen voortvloeiende uit een regelmatig bezetting van het productie-apparaat, bespaarden de beide parallelkartels voor textielweefsels, de N.T.C. in de katoensector en de NeWoCo op wolgebied, bij de teruggang der verkopen in 1951 en 1952 op een totale jaarlijkse binnenlandse omzet van ca f 650 mln naar raming tezamen zeker f 30 mln. Dit omdat contracten werden nageleefd en de bedrijfsbezetting en de werkgelegenheid niet schoksgewijs verminderden. Dat men hierdoor ook de bonafidè handel door vermindering van een ongefundeerde extrême prijsval óók grote verliezen op voorraden bespaarde, staat daar nog naast. Het was een positieve bijdrage tot hetgeen ook onze Regering zo belangrijk acht, nl. een beperking der conjunctuurschommelingen en wel door het vermijden van marktverwording en daaruit resulterende economische en sociale verliezen.

De „Scoti”.

Wij hebben met nadruk gewezen op de invloed van een goed georganiseerde industrie op de normalisatie. Ik zou de normalisatie tekort doen, indien ik ook nog niet een voorbeeld vermeldde van het omgekeerde, zij het dat hier ook een economisch research-instituut medewerkte. In de kringen van het Economisch Instituut voor de Textielindustrie en in de Commissie voor Machinenormalisatie (ik citeer hier weer de Productiviteitsnota van Minister Albrechts) is de noodzakelijkheid gevoeld van het coördineren van de zgn. werkplaatshulp en het machine-

KWARTAALINDICES NEDERLAND

Omschrijving	Eenheid	Tijd	1949				1950				1951				1952				1953			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
I. MIDDELEN.																						
1. Productie in bedrijven	mln gld.	totaal kwartaal	2800	3160	3200	3290	3115	3450	3740	3650	3400	3750	4050	3950	3620	3850						
2. Productie van de overheid	"	"	320	320	310	310	320	320	330	330	330	350	350	360	350	370						
3. Netto inkomsten uit buitenlandse beleggingen	"	"	70	60	130	140	95	60	70	100	120	80	110	90	130	30						
4. Indirecte belastingen minus subsidies	"	"	425	475	475	475	510	500	550	580	660	700	630	690	650	660						
5. Saldo overige middelen uit het buitenland ¹⁾	"	"	245	190	10	160	270	460	250	90	310	525	135	670	510	340						
II. BESTEDINGEN.																						
1. Consumptie door verbruikers	"	"	2640	2895	2985	3080	2820	3060	3380	3240	3430	3350	3340	3480	3180	3450						
2. Overheidsbestedingen	"	"	605	605	605	660	690	630	670	700	640	730	800	880	790	850						
3. Netto investeringen in bedrijven	"	"	365	365	415	415	380	500	530	490	410	590	510	490	400	520						
4. Voorraadaanvulling en toeneming onderhanden werk	"	"	250	340	100	100	420	600	360	140	340	735	355	430	130	250						
5. Totaal middelen resp. binnenlandse bestedingen	"	"	3860	4205	4105	4055	4310	4790	4940	4570	4820	5405	5005	4420	4240	4570						
6. Totale consumptie uitgaven	1949 = 100	"	92	100	100	108	98	107	118	113	119	116	115	120	110	119	120					
7. id. voedingsmiddelen	"	"	93	101	99	107	104	110	118	117	118	122	123	129	126	132	130					
8. id. genotmiddelen	"	"	90	97	94	118	91	97	105	115	101	105	101	123	100	106	104					
9. id. duurzame consumptie-goed.	"	"	86	102	96	115	93	109	127	113	134	113	100	109	86	106	99					
10. id. overige goederen en diensten	"	"	95	99	103	102	100	104	111	109	110	116	125	119	117	121	129					
11. Inleggingen R.P.S. en bijz. spaarb.	mln gld.	"	180	161	177	171	214	183	155	151	176	161	185	192	233	216	230					
12. Terugbetalingen R.P.S. en bijz. sp.b.	"	"	163	176	169	175	176	200	248	197	260	213	185	192	205	223	202					
III. BUITENLANDSE HANDEL.																						
1. Invoer	"	"	1341	1307	1207	1441	1712	1996	1906	2138	2428	2706	2406	2132	2296	2125	1963					
2. Uitvoer	"	"	846	840	898	1210	1109	1174	1347	1658	1647	1777	1854	2137	2137	1978	1933					
IV. BEVOLKING EN WONINGVOORRAAD.																						
1. Totale bevolking	× 1000 inw.	begin kwartaal	9.872	9.900	9.955	9.993	10.026	10.065	10.103	10.155	10.200	10.232	10.262	10.298	10.327	10.353	10.377	10.409				
2. Groeipercentage Nederland	%	totaal kwartaal	0,28	0,56	0,38	0,33	0,39	0,38	0,51	0,44	0,31	0,30	0,35	0,29	0,25	0,23	0,31					
3. Groeiperc. gem. > 100.000 inw. ²⁾	"	"	0,29	0,49	0,33	0,28	0,42	0,35	0,46	0,32	0,30	0,26	0,27	0,17	0,20	0,17						
4. Groeiperc. gem. 50.000 — 100.000 inw. ²⁾	"	"	0,27	0,34	0,47	0,42	0,45	0,35	0,43	0,45	0,37	0,40	0,41	0,30	0,29	0,22						
5. Geboorte	per 100 inw.	"	0,62	0,61	0,59	0,55	0,59	0,58	0,56	0,54	0,57	0,57	0,57	0,53	0,57	0,57	0,57					
6. Sterfte	"	"	0,27	0,19	0,17	0,19	0,21	0,19	0,16	0,20	0,24	0,18	0,16	0,18	0,21	0,17	0,16					
7. Geboorte-overschot	aantal	"	35.165	41.678	42.287	36.037	38.385	39.762	40.411	35.231	33.841	39.741	42.294	35.506	37.307	41.481	42.952					
8. Emigratie-overschot	"	"	7.118	7.387	4.297	3.064	320	993	-11.492	-9.726	2.398	8.991	4.920	6.065	12.185	15.921	11.437					
9. Woningvoorraad	× 1000 won.	begin kwartaal	2167,1	2176,9	2187,0	2197,1	2211,7	2223,1	2235,6	2249,6	2264,0	2276,7	2292,1	2308,6	2325,9	2337,9	2349,9	2364,7				
10. Bewoners per woning	aantal	"	4,56	4,55	4,55	4,55	4,53	4,53	4,52	4,51	4,51	4,49	4,48	4,46	4,44	4,43	4,42	4,40				
V. LONEN EN PRIJZEN.																						
1. Verdienende lonen industrie ³⁾	gld. per uur	"	1,09	1,09	1,10	1,10	1,11	1,15	1,15	1,21	1,21	1,27	1,28	1,29	1,29	1,29	1,29					
2. Kosten van levensonderhoud	1949 = 100	"	98	100	100	99	105	108	108	113	113	122	122	121	120	120	120	120				120
3. w.o. voeding	"	"	98	100	101	99	108	111	110	113	113	122	127	125	123	125	123	125				123
4. kleding	"	"	99	100	99	99	106	109	111	121	128	146	134	127	119	116	112	112				112
5. huur	"	"	100	100	100	100	100	100	100	100	115	115	115	115	115	115	115	115				115
6. Reële lonen industrie	"	"	101	99	100	101	96	97	97	98	98	95	96	97	98	98	98	98				98
VI. OMZETTEN.																						
1. Totale omzetten industrie ⁴⁾	mln gld.	totaal kwartaal	2883	3011	3023	3518	3499	3647	4035	4394	4691	4773	4612	4887	4690	4709						
2. w.o. grafische industrie	"	"	52	55	56	65	59	61	66	78	74	83	81	91	84	87						
3. chemische industrie	"	"	182	181	196	223	239	260	315	341	407	382	361	368	368	366						
4. kleding en reiniging	"	"	151	159	151	188	196	189	201	220	241	209	179	182	162	182						
5. metaalindustrie	"	"	653	676	642	794	712	775	789	944	955	1090	1039	1192	1098	1150						
6. voedings- en genotm. industrie	"	"	829	922	979	1088	1111	1214	1397	1368	1420	1409	1502	1553	1492	1596						
7. Totale export industrie ⁴⁾	"	"	486	511	517	693	703	779	869	1044	1041	1140	1178	1260	1243	1240						
8. w.o. chemische industrie	"	"	53	56	53	65	72	85	91	123	141	137	136	141	132	136						
9. metaalindustrie	"	"	146	152	150	192	185	197	216	272	260	344	318	365	344	373						
10. voedings- en genotmiddelenind	"	"	144	153	169	250	270	303	338	378	365	365	403	407	422	446						
11. Bouwkosten aangevangen werken	"	"	209	320	370	369	308	384	441	354	367	324	330	367	437	476	485					
12. Omzetten publieke gemakkelijksinstellingen	"	"	26	27	26	27	24	27	30	28	26	25	27	31								
VII. PRODUCTIE EN WERKGELEGENHEID.																						
1. Alg. productie-index	1938 = 100	begin kwartaal	118	118	123	137	132	125	137	157	146	148	134	157	147	139	144	162				
2. Prod. index metaalproducten	"	"	128	134	149	151	140	140	167	182	163	185	161	183	170	170	180	189				
3. Prod. index voedings- en genotmiddelen	"	"	91	97	111	129	100	97	119	133	103	103	116	129	104	108	120					
4. Personeelsbezetting industrie ⁴⁾	× 1000 pers.	"	798,1	806,3	806,6	822,0	829,8	860,2	870,9	894,2	898,7	909,0	908,5	898,2	884,2	902,0	899,3					
5. Aanvragen van werkgevers	"	"	41,3	44,9	43,5	42,7	31,8	36,7	39,4	38,5	28,4	36,4	38,1	25,5	15,3	20,1	24,3	25,5				
6. Aanbiedingen van werkzoekenden	"	"	83,5	79,4	60,7	60,4	101,2	103,8	76,4	68,1	120,4	102,7	72,0	92,1	167,3	165,3	123,2	123,2				
7. w.o. geheel werklozen	"	"	44,8	39,0	31,9	38,3	59,9	57,6	46,5	46,9	80,9	57,8	43,2	64,4	119,1	113,5	79,9	84,8				
8. D.U.W.-arbeiders	"	"	25,1	27,5	16,9	8,8	27,9	31,7	17,7	8,2	25,2	32,7	17,7	14,1	34,7	39,0	31,2	25,1				
9. geheel wachtgelders	"	"	1,5	0,8	0,7	0,2	0,8	2,3	0,3	0,1	2,2	0,5	0,4	0,5	1,2	0,5	1,0	0,7				
10. Geheel werklozen Nederland	per 1000 inw.	"	0,45	0,39	0,32	0,38	0,60	0,57	0,46	0,46	0,79	0,57	0,42	0,63	1,15	1,10	0,77	0,81				
11. Geh. werklozen grootste 4 gemeenten	"	"	0,61	0,64	0,58	0,69	0,88	0,93	0,84	0,89	1,07	0,98	0,76	1,04	1,48	1,54	1,21	1,37				

onderhoud. Het is niet efficiënt indien bijv. in een district met 30 ongeveer gelijksoortige fabrieken, 8 speciale machines voor reparatie- en onderhoudswerk worden aangeschaft, welke elk maar gemiddeld 20 uur per week in gebruik zijn. Nòch dat men in 6 separate bedrijven 6 gespecialiseerde monteurs heeft, welke per week maar 15 uur hun gequalificeerde werk doen, en voor de rest van de tijd veel eenvoudiger werk verrichten, wat voor een vakman niet prettig is en voor de kostprijzafdeling evenmin. Indien men de reparatie-afdeling „poolde”, kon men in ons voorbeeld veilig met 4 speciale machines en 3 specialisten toe.

Zodoende is in Twente ontstaan de Stichting Centraal Onderhoud Textielmachines, beter bekend als „de Scot”. Aanvankelijk uitsluitend de reparatie-installaties der textiel fabrieken in één organisatorisch verband brengend, is zij uitgegroeid tot een lichaam, dat zich belast met de coördinatie en supervisie van het machine-onderhoud in de aangesloten bedrijven, alsmede met technische adviezen bij aanschaffingen. Er zijn nu 22 fabrieken in Twente bij aangesloten. De resultaten zijn zeer goed. Er

wordt bespaard op werktuigen en op de in Nederland nog zo schaarse prima monteurs en men kan met veel kleinere onderdelenmagazijnen volstaan.

Ik ben, Mijnheer de Voorzitter, aan het einde van het, door de korte tijd slechts summier, overzicht van het normalisatiewerk in de textielindustrie.

Indien ik met enkele woorden over de betekenis van het normalisatiewerk vooral in deze tijd mag besluiten, dan geloof ik niet dat in korthed van expressie het record te breken is dat Minister Albregts in September 1951 vestigde aan het slot van zijn rede voor het Internationale Normalisatie Congres voor Textielmachines. De grote betekenis der normalisatie belichtende voor de opvoering van de efficiency en daarmee haar betekenis voor de taak waarvoor de vrije wereld nu staat in haar strijd voor de beschaving en de vrijheid en welvaart der volkeren, gebruikte hij slechts drie woorden. De woorden:

NORMALISATIE is EFFICIENCY!

„Normalisatiedag” van de Contactgroep Opvoering Productiviteit, 20 Februari 1953, Utrecht.

J. WISSELINK.

Agrarische productschappen en consumentenbelangen

Tijdens de voorbereiding en de behandeling van de Wet op de Bedrijfsorganisatie is er meer dan eens op gewezen, dat een zekere waakzaamheid nodig zal zijn om te voorkomen dat de in de schappen verenigde werkgevers en werknemers een beleid zullen voeren, in strijd met de belangen van de uiteindelijke afnemers, de consumenten¹⁾. Nu bij de S.-E.R. een advies in behandeling is inzake de voorontwerp-instellingswetten met betrekking tot een zestal productschappen op het gebied van de landbouw en voedselvoorziening²⁾ lijkt het nuttig na te gaan, of er thans voldoende waarborgen zullen bestaan om de consumentenbelangen veilig te stellen en, zo niet, wat zou kunnen geschieden om op dit punt verbetering te brengen.

De waarborgen voor de consument.

Aangezien de voorgestelde regelingen voor de verschillende productschappen in onderdelen verschillen (hetgeen niet wegneemt dat zij in hoofdlijnen wel ongeveer hetzelfde bevatten), zullen wij ons hier, om het betoog eenvoudig te houden, beperken tot een analyse van het eerste der zes voorontwerpen, n.l. dat hetwelk betrekking heeft op het Productschap voor Vee en Vlees. De kern van de voor dit productschap voorgestelde regeling vindt men in art. 4 van het voorontwerp. Dit artikel luidt in zijn geheel als volgt:

Artikel 4.

1. Aan het productschap is overgelaten de regeling of nadere regeling van de navolgende onderwerpen:
 - a. aangelegenheden, verband houdende met het economisch verkeer tussen verschillende stadia van voortbrenging en afzet;

- b. de registratie van de ondernemingen, waarvoor het productschap is ingesteld;
 - c. het verstrekken van de voor de vervulling van de taak van het productschap nodige gegevens;
 - d. de voor de vervulling van de taak van het productschap nodige inzage van boeken en bescheiden en bezichtiging en opneming van bedrijfsmiddelen en voorraden van ondernemingen.
2. In het onderwerp, omschreven in het voorgaande lid, onder a, worden niet geacht te zijn begrepen:
 - a. de vestiging, uitbreiding en stillegging van ondernemingen;
 - b. de in- en uitvoer;
 - c. de prijzen, voor zover door Ons niet anders is bepaald.
 3. Verordeningen betreffende de in het eerste lid bedoelde onderwerpen hebben niet betrekking op de aanvoer-, transitio- en driehoekshandel.
 4. Verordeningen betreffende onderwerpen, als bedoeld in het eerste lid, onder c en d, houden waarborgen in tegen misbruik van de ingevolge die verordeningen te verstrekken gegevens.

Tot zover dit artikel. Gezien de inhoud daarvan en gezien voorts de Wet op de Bedrijfsorganisatie, welke als algemene raamwet ook op de thans in te stellen schappen van toepassing is, kan nu het volgende worden opgemerkt.

Het in het kader van dit betoog belangrijkste terrein waarop het productschap regelingen kan treffen, is in genoemd artikel omschreven als „aangelegenheden, verband houdend met het economisch verkeer tussen verschillende stadia van voortbrenging en afzet”, waarbij dan echter nog speciaal zijn uitgesloten: de vestiging, uitbreiding en stillegging van ondernemingen; de in- en uitvoer; „de prijzen voor zover door Ons niet anders is bepaald”.

Het is duidelijk, dat ondanks deze terreinbeperking hier zeker regelingen tot stand zouden kunnen komen, welke schadelijk zouden kunnen zijn voor de consument. Zo is het voor deze laatste zeker niet altijd onverschillig hoe het verkeer op de verschillende markten, bedoeld in

¹⁾ Zie bijv. het bekende adres der negen hoogleraren, „E.-S.B.” van 12 October 1949.

²⁾ Deze productschappen betreffen de volgende gebieden:

1. Vee en Vlees
2. Groenten en Fruit
3. Siergewassen
4. Tuinbouwzaden
5. Margarine, Vetten en Oliën
6. Gedistilleerde dranken.

art. 4 sub 1a, wordt geregeld, vooral waar het hier mede een aantal essentiële levensbehoeften betreft. En in het bijzonder is de prijks kwestie van belang.

Hieromtrent lezen wij in de toelichting op art. 4 van het voorontwerp:

„Ook ten aanzien van de vaststelling van prijzen is een bijzondere voorziening vereist. De toelaatbaarheid van hantering van dit middel van marktordening hangt in sterke mate af van de algemene economische toestand. In het algemeen moet echter uitsluiting of sterke beperking van de prijsconcurrentie ongewenst worden geacht. Dit neemt niet weg, dat soms voor een of meer producten, ten aanzien waarvan het productschap bevoegd is regelen te stellen, een prijsregeling vereist kan zijn. Het kan zich bijv. voordoen, dat op een markt van één dier producten sterke schommelingen in het aanbod onvermijdelijk zijn, of dat er andere bijzondere omstandigheden bestaan, waardoor ter voorkoming van prijsbederf een prijsstelling op haar plaats is. In een dergelijk geval kan er aanleiding zijn voor autonome prijsregelende bevoegdheid van het productschap. Zijn bij de aangelegenheid tevens grote belangen van algemene aard betrokken, dan kan het echter ook zijn, dat er slechts ruimte is voor optreden van de centrale overheid.

Het beleid moet hier van geval tot geval worden gevoerd. Op grond van die overweging is het gewenst in de instellingswet de prijzen niet uit te zonderen, zonder tevens de mogelijkheid te openen, dat de bevoegdheid tot regeling te dien aanzien wordt verleend bij afzonderlijk Koninklijk Besluit (tweede lid, onder c). Dit besluit zal eventueel betrekking kunnen hebben op een of meer bepaalde producten en bijv. ook alleen voor een bepaalde markt prijsstelling toelaten”.

In dit alles ligt ongetwijfeld een aantal waarborgen opgesloten, dit te meer omdat krachtens de Wet op de Bedrijfsorganisatie, alsmede de ontwerp-instellingswet, de verordeningen van het schap de goedkeuring van de betrokken ministers zullen behoeven. Maar er moet toch op worden gewezen, dat formuleringen als „prijsbederf”, „grote belangen van algemene aard”, enz. uiteraard vaag zijn. Wat is prijsbederf en bij welke grens wordt iets tot een groot belang van algemene aard? Omtrent de uitlegging resp. de concrete toepassing daarvan kunnen uiteraard verschillende meningen bestaan, in het bijzonder tussen producent en consument.

De uitvoering van deze regelingen legt dus zeker een grote verantwoordelijkheid zowel op de schappen en de Overheid die deze uitvoering in handen zullen hebben, als op de S.-E.R., de Overheid en de volksvertegenwoordiging, welke onder andere krachtens diverse artikelen van de Wet op de Bedrijfsorganisatie (zie bijv. de artikelen 94, 100 en 128 betreffende de goedkeuring van verordeningen en besluiten der schappen) direct resp. indirect op de uitvoering zullen moeten toezien. De vraag rijst of deze instanties voldoende geoutilleerd zijn om die verantwoordelijkheid op zich te kunnen nemen.

Iets dergelijks geldt ten aanzien van de uitlegging van algemene belangen uit de Wet op de Bedrijfsorganisatie. Men denke bijv. aan art. 71, luidend: „de product-, de hoofdbedrijf- en de bedrijfschappen hebben tot taak een het belang van het Nederlandse volk dienende bedrijfsuitoefening door de ondernemingen, waarvoor zij zijn ingesteld, te bevorderen, alsmede het gemeenschappelijk belang van die ondernemingen en van de daarbij betrokken personen te behartigen”, en aan art. 93, lid 5, luidend: „geen verordening mag aan gezonde mededinging in de weg staan”. Ook omtrent de betekenis

van de hier genoemde begrippen „belang van het Nederlandse volk” en „gezonde mededinging” is ongetwijfeld verschil van mening mogelijk. Met name de concretisering van het genoemde begrip „gezonde mededinging” is van zeer groot belang voor de consument.

Behartiging der consumentenbelangen.

Kunnen in de bestaande situatie met name de S.-E.R., de Overheid en de volksvertegenwoordiging in staat worden geacht zich voldoende rekenschap te geven van wat de consumentenbelangen eisen? Er zijn gegronde redenen om dit te betwijfelen. Goedgeoutilleerde organen, buiten of binnen de overheids sfeer, die zich op de behartiging der consumentenbelangen specialiseren, bestaan nog niet. Zo beschikken momenteel noch de pas in 1950 opgerichte Nederlandse Huishoudraad, noch de kort geleden (Januari 1953) tot stand gekomen Nederlandse Consumentenbond reeds over een voor het hier besproken doel voldoende uitgebouwd apparaat, al kan van de Nederlandse Huishoudraad gezegd worden, dat zij zich in het afgelopen jaar succesvol heeft ontwikkeld. Binnen het complex van overheidsorganen zoekt men tevergeefs naar een instantie, welke zich speciaal op het bestuderen en behartigen van de consumentenbelangen toelegt. De Wet op de Bedrijfsorganisatie ten slotte schiep op dit punt niets, noch ook gaan de besproken ontwerp-instellingswetten in deze richting.

Hier ligt een leemte, die o.i. moet worden gevuld. Men kan zich de vraag stellen: hoe moet de Overheid slecht.

1. Uitgaande van het beginsel dat de Overheid slechts dan en in zover voor de belangen van een bepaalde groep moet opkomen wanneer deze daartoe zelf niet of niet voldoende in staat is, is *op de lange duur een goed bewerkte centrale instantie ter behartiging van de belangen der consumenten* onontbeerlijk, d.w.z. een instantie, welke geacht zou kunnen worden de stem van grote groepen consumenten te vertolken. (Wij mogen er aan herinneren, dat reeds de pionier der p.b.o., Prof. Veraart, in zijn in 1921 verschenen „Beginselen der economische bedrijfsorganisatie” heeft gepleit voor de instelling van een Algemene Consumentenraad, welk pleidooi hij in „De Linie” van 2 Februari 1951 nog eens heeft herhaald).

Een orgaan van de aard en in de vorm zoals wij ons dit hier denken, zou onder andere kennis dienen te nemen van voorgestelde schapsverordeningen en vooral (want hier dreigen veel grotere gevaren dan bij de vermoedelijk meer formele verordeningen zelf) van de op basis van dergelijke verordeningen te treffen uitvoeringsmaatregelen. Het zou, mede door het bezitten van een eigen studiedienst, in staat moeten zijn deze verordeningen en maatregelen te toetsen aan het consumentenbelang. Het zou voorts, indien het meent dat aan dit belang onvoldoende aandacht is besteed, met het betrokken schap moeten overleggen omtrent gewenste wijzigingen. Het zou zich daarna, als dit alles onverhoopt niet tot een bevredigend resultaat mocht voeren, tot de Overheid moeten wenden met het verzoek de consumentenbelangen te beschermen, bijv. door het niet goedkeuren van de desbetreffende verordening. Het zou zich ten slotte, als ook dit niet tot een goed resultaat mocht leiden, tot de volksvertegenwoordiging moeten richten.

Een dusdanige centrale instantie zou ongetwijfeld, wil zij efficiënt werken, een tegenpool moeten bezitten binnen het overheidsapparaat. Dat wil zeggen, er zou een over-

heidsorgaan moeten bestaan dat zich speciaal met het bestuderen en behartigen van consumentenbelangen zou bezighouden. Dit orgaan, hier eenvoudigheidshalve „Bureau Consumptie” te noemen, zou de schakel kunnen vormen tussen de consumentenorganisaties en de betrokken ministers en daardoor de samenwerking tussen consument en Overheid sterk kunnen vergemakkelijken.

Maar ook afgezien van deze taak achten wij het tot stand brengen van een dergelijk Bureau Consumptie uitermate gewenst. Immers, indien de Overheid haar taak ten aanzien van de schappen op de juiste wijze wil vervullen (men denke weer aan het goedkeuringsrecht ten aanzien der schapsverordeningen en aan het toezicht op de uitvoering), dan zal zij zich zo bewust en systematisch mogelijk moeten verdiepen in de vraag tot welke consequenties op elk concreet moment het behartigen der consumentenbelangen voert. Daartoe lijkt het bestaan van een bureau als hier bedoeld, dat zonedig kan optreden naast de vele overheidsbureaux die zich meer in het bijzonder met producentenbelangen bezighouden, wel zeer nuttig.

Ten slotte is het gewenst, dat de consumenten ook in de S.-E.R. eigen vertegenwoordigers hebben, want ook dit orgaan — men denke bijv. aan de daar thans in bespreking zijnde voorontwerp-instellingswetten — oefent op de gang van zaken f.a.v. de schappen een niet onbelangrijke invloed uit. De huidige situatie, waarbij onder andere enige vooraanstaande leden van vrouwenorganisaties plaatsvervangend lid zijn van de S.-E.R., is ongetwijfeld een stap in de goede richting, al ware het te hopen, dat hier het woord „plaatsvervangend” binnen afzienbare tijd niet meer behoeft te worden gebezigd.

De trits „centrale instantie voor consumentenbelangen, Bureau Consumptie, consumentenvertegenwoordigers in de S.-E.R.” eist nog tweërlei aanvulling.

Ten eerste: willen de consumentenbelangen goed worden behartigd en wil met name een vroegtijdig overleg tussen schappen en consumenten mogelijk zijn, dan is het gewenst, dat de vertegenwoordigers der consumenten in een zo vroeg mogelijk stadium kennis nemen van voorgenomen maatregelen, welke de door hen te verdedigen belangen kunnen raken.

In de meeste gevallen zal dit mogelijk zijn doordat art. 100³⁾ van de Wet op de Bedrijfsorganisatie voorschrijft dat in het algemeen ontwerp-verordeningen bekend moeten worden gemaakt, dat voorts gelegenheid moet worden gegeven daartegen bezwaren in te brengen en dat er in het openbaar over moet worden beraadslaagd en beslist. Van dit element van openbaarheid kan dus zo nodig het centrale consumentenorgaan gebruik maken, nl. door met het schapsbestuur in overleg te treden en indien dit niet tot een gunstig resultaat mocht leiden, zich tijdig via het Bureau Consumptie tot de Overheid te wenden.

Het genoemde artikel behelst echter de bepaling dat, als dringende redenen daartoe nopen, openbaarmaking

³⁾ Dit artikel luidt in zijn geheel als volgt:

1. Tenzij naar zijn oordeel dringende redenen zich daartegen verzetten, maakt het bestuur van een product-, een hoofdbedrijf- of een bedrijf-schap de ontwerpen van verordeningen, welke voor personen, als bedoeld bij artikel 102, bindende regelen inhouden, op de bij algemene maatregel van bestuur omschreven wijze bekend en geeft het gelegenheid daartegen schriftelijk bezwaren aan hetzelve in te zenden gedurende een mede bij algemene maatregel van bestuur te bepalen termijn.
2. Tenzij naar zijn oordeel dringende redenen zich daartegen verzetten, beraadslaagt en beslist het bestuur van een product-, een hoofdbedrijf- of een bedrijf-schap over ontwerpen van verordeningen in het openbaar.
3. Verordeningen, waarvan het ontwerp niet overeenkomstig het eerste lid is bekend gemaakt of over welker ontwerp niet in het openbaar is beraadslaagd of beslist, behoeven de goedkeuring van Onze betrokken Ministers.

van de ontwerpen en publieke behandeling daarvan achterwege kunnen blijven. Voor dergelijke gevallen zou nu o.i. moeten worden vastgelegd, dat de ontwerp-verordeningen resp. de ontwerp-uitvoeringsbesluiten vertrouwelijk moeten worden overgelegd aan het centrale consumentenorgaan, dat dan indien het dit nodig acht, verder kan handelen als hierboven geschetst.

Ten tweede: wij spraken van een centrale instantie ter behartiging van de belangen der consumenten. Daarmede zal men echter, daar de problemen niet in elke sector van het bedrijfsleven dezelfde zijn en de leden van een dergelijke centrale instantie ook zeker niet op alle gebieden deskundig kunnen worden geacht, niet kunnen volstaan. Er zal hier een specialisatie nodig zijn, zo niet naar afzonderlijke bedrijfstakken dan toch zeker naar *bedrijfskolommen of naar groepen van verwante producten*. Men zou zich bijv. kunnen denken dat de centrale instantie speciale commissies instelt voor deze verschillende gebieden, voor welke commissies dan branche-deskundigen zouden kunnen worden aangetrokken. Om niet te veel in details af te dalen willen wij echter hierop niet verder ingaan.

Opgemerkt zij nog, dat een zekere specialisatie ook nodig zal zijn voor het Bureau Consumptie.

2. In het voorgaande werd geschetst wat op de lange duur de meest gewenste oplossing lijkt. Voorlopig zijn de consumentenorganisaties echter nog niet voldoende uitgegroeid om de taak te kunnen vervullen, welke hun hier werd toegedacht.

In deze situatie is er des te meer reden om de *spoedige instelling van een Bureau Consumptie* te overwegen, zulks bijv. bij het Ministerie van Economische Zaken, dat wel het meest Ministerie economische departement kan worden geacht. Dit bureau zou dan, zolang de consumenten onvoldoende in staat zijn zelfstandig voor hun rechten op te komen, deze taak voor zover nodig mede op zich kunnen nemen. Voor de betrokken ministers ware het bestaan van een dergelijk op consumptiegebied deskundig bureau, dat hen van advies zou kunnen dienen, wel zeer nuttig; bovendien kan het hun een ruggesteun geven indien zij tegen eventuele ongewenste strevingen der schappen zouden moeten ingaan. Zij zouden de importantie van dit bureau kunnen vergroten door zich in de S.-E.R. en bij de schappen mede door de leiders van dit orgaan te laten vertegenwoordigen.

Men zou voorts aan het Bureau Consumptie een *Commissie van Overleg* kunnen verbinden, samengesteld uit vertegenwoordigers van reeds thans bestaande organisaties, welke consumentenbelangen behartigen. Deze commissie, die het bureau ongetwijfeld op nuttige wijze van advies zou kunnen dienen, zou dan de voorloopster kunnen zijn van een latere consumentenorganisatie, als sub 1 bedoeld. Zouden wellicht in bepaalde gevallen, naast de leiders van het Bureau Consumptie, ook leden van deze Commissie van Overleg door de Overheid kunnen worden aangewezen om haar krachtens art. 91 bij de schappen te vertegenwoordigen? Dit zou in het bijzonder van belang kunnen zijn wanneer het gaat om de uitvoering van verordeningen. Hierbij zal immers herhaaldelijk blijken, dat er een keuze bestaat tussen, gezien vanuit het consumentenstandpunt, meer en minder gewenste uitvoeringswijzen. Derhalve is het gewenst dat de vertegenwoordigers der consumenten de gang van zaken van zo nabij mogelijk kunnen volgen.

LONDON LETTER

Inevitably, there is only one subject on people's lips and in the papers: the gales and the floods. While the emphasis only a short while ago was on the invasion of the coast of these islands — and so large a part of Holland — by the forces of King Neptune, it is now shifting to the wind-ravaged forests and to the snow-covered areas in the Midlands, Wales and the North. But ever a wary eye is kept on the flood waters; now if defences are breached, it will not catch people unawares. The land forces have their mobile column. And if the British newspapers have tended to feature the British tragedy, they have presented the far greater tragedy on your side of the North Sea, too. As on former occasions, help has been sent from here, albeit it is limited because of the pressure of the common foe.

But business must go on, even if not quite as usual.

There are two quite distinct schools of thought on the subject of money. Some people, entering the caveat that they are not speaking personally, will tell you that money is not really scarce, while others with equal conviction and sincerity explain all economic phenomena by a reference to the tightness of money.

Daimlers, the famous car manufacturers, have followed the lead of the Standard Motor Co. and cut the price of their cars. Obviously, say the tight-money school, because the demand for cars is drying up. Nonsense, say their opponents, cars may be piling up in the factories — and even in fields — but they are all ordered. When the purchase tax puzzle is resolved in the Budget, the cars will vanish overnight. But they don't explain why the Chancellor of the Exchequer should cut the rate of purchase tax on a luxury article like a car, if the demand is as high as they make out. And if the public — probably quite wrongly — thinks that the purchase tax on cars will be cut, it is either wishful thinking, which will turn to resentment if disappointed, or because the public — probably quite rightly — is convinced that the demand for cars is falling off.

	Old price		New price
	£	£	£
Basic price	1,333	1,333	1,094
Purchase tax at 66 $\frac{2}{3}$ %	742	—	609
Purchase tax at 33 $\frac{1}{3}$ %	—	370	—
Total selling price	2,075	1,703	1,703

Of the £ 372 taken off the price of the Daimler „Consort”, £ 133 is due to a reduction in purchase tax, but approximately £ 191 of the remaining £ 239 will come out of the Chancellor's pocket because losses reduce the taxable income earned earlier in the year, or on another side of the business. Now, it might very well be that the Chancellor will say that as revenue is losing £ 324, there is no need for him to cut purchase tax. And then the advantage will be with those who can shift trading losses on car manufacture to other parts of the business, whereas in new financial years car manufacturers, pure and simple, will be standing the whole of any cuts themselves, less, of course, the purchase tax adjustment. If — and the argument seems overwhelming — the motor industry must be kept in being for strategic needs, we might see some reversal of the decision to spread rearmament over a larger number of years. To keep one part of the aircraft industry at full production, an agreement was reached this week with Government blessing, whereby aircraft has been exchanged for Brazilian cotton,

and, of course, the cotton operatives will be kept busy processing 15,000 tons of raw cotton, which might eventually find its way into the export markets.

You can argue that the motor position is not conclusive evidence against the not-so-tight-money adherents. Well, now that branded petrol is back, why are the petrol distributors advancing money to garages for renovations and re-equipment? Why do you get your windscreen wiped, your water topped up, your tyres blown up, and everything else — except your bill paid for you — if the distributors are not a little worried? So, they're trying to attract money from other types of spending, such as books, holidays or what-not. That's why they are giving dusters and brushes away to buyers of branded petrol. (Memo: remember not to buy the children a 4s 6d jig-saw, but go and get a gallon of petrol for 4s 6d, including 2s 6d tax, and get a puzzle given free).

When you come to think of it, the Government is not so sold on this idea of not so-tight money. Last week, they stopped the rationing of sweets. The Opposition were so taken aback that they forgot to cry about taking the children's sweets out of their mouths. With the end of rationing, went price control, and the remark, free, gratis and for nothing, that sweets were not essential. The sweet shops are busy, but the director of one of the biggest chocolate makers foresees a cut in to-day's prices in say, six months. What's this my darling daughter, do I think they'll give jig-saws away with chocolate? No, I doubt that, but I do remember when cigarette makers gave four free fags for every 20 bought, and I do remember when a two-ounce bar of chocolate was increased in weight to two-and-a-half ounces and the price kept unchanged.

By the way, if you come over here for the Coronation and you have to go to a British dentist, it would be quite tactless to chat about the tightness of money while sitting in the chair. I prefer my dentists emotionally calm; besides, I've read what the British Dental Association has said recently. No longer are the dental colleges full and analysis of income shows the reason. The average earnings of dentists in the Health Service after deducting professional expenses is given as follows:

June 1948-March 1949	£ 1,450
April 1949-March 1950	£ 2,200
April 1950-March 1951	£ 2,000
April 1951-March 1952	£ 1,600
October-December 1952	£ 750 ^{1) 2)}

¹⁾ Including estimated income from £ 1 payments made by patients.

²⁾ Annual rate.

I reckon most of the 9,000 odd dentists are in the tight-money school.

Do you remember that I doubted whether eggs would rise to the prices predicted? Officially, they are still on the ration, but outside one of the main London stations, under the eye of a London policeman, you can buy eggs openly at the controlled price. There are thousands who do not buy out of fear either of the police, for buying rationed goods is as unlawful as selling them, or of being „caught” by the barrow-boys. Buyers of not-so-fresh eggs could hardly bring them back, though some characters I know would do so.

But the not-so-tight money school has some doughty supporters. The Ministry of Labour statistics can be prayed in aid. After some fairly wide fluctuations in the earlier part of the year, the number of people employed in distribution at the end of December was the same as twelve months previously. That can certainly be evidence that retail sales are not contracting, though retail sales

in this sense are only part of the story. Money can be so tight that income is covering the necessities from the shops, leaving nothing over for say cinemas, holidays or recreation. This is, of course, an extreme argument but it shows the limitation of the evidence.

The chairman of Woolworths, of chain-store fame, looks forward to the future with such confidence that he is straining to get building licenses to extend existing stores and to acquire new stores. That might very well be evidence of the continued rise of the bigger retailing unit at the expense of the smaller concern, and it might be evidence of the stability of retail sales.

Just to complicate the money game, there are critics who say that money is not tight enough. The chairman of one of the „Big Five” banks said that for every £ 1 of credit withdrawn from the private sector, they were required to extend nearly two pounds of additional credit to the Government. So it looks as if the critics and the Budget deficit — now £ 363.2 millions compared with £ 93.0 millions a year ago — will make money tight even if that is not so already.

The gold and dollar reserves had a useful increase during January, but I think I could fairly describe the improvement as being like the initial recovery period after a bad bout of 'flu. By comparison with what is past, it is good; by comparison with the road to go, it is depressing. And talking of the future, the recent so-called economic debate on the Commonwealth Conference was a wash-out — washed out by a discussion of the measures taken to deal with the flooded and devastated areas.

London, February 13, 1953.

HENRY HAKE.

INGEZONDEN STUK

Electriciteitspolitiek

De heer W. M. Kop te Enschede schrijft ons:

Met zeer veel belangstelling heb ik het artikel in „E.-S.B.” van 5 November 1952, van Drs D. Boersma inzake de nota van de Kamer van Koophandel in 's-Gravenhage aan de Minister van Economische Zaken gelezen. Naar mijn mening ligt het zwaartepunt van de verhouding tussen de provincie en de gemeenten elders. Ik laat hieronder puntsgewijze de hoofdzaken van deze verhouding volgen:

1. Het provinciale bedrijf is ten opzichte van de gemeente een zuiver *monopolistisch* bedrijf. De gemeente heeft voor haar distributiebeprijving stroom nodig en *moet* zich wenden tot de provinciale centrale; er is geen keus en zij *moet* dus ook de haar opgelegde prijzen accepteren. Een industrieel kan bij te hoge prijzen nog dreigen met een eigen installatie, maar een gemeente kan dat niet. Een beroep bij een andere instantie tegen te hoge prijzen is — zover mij bekend — niet mogelijk.

2. Een gemeente is dus gedwongen stroom in te kopen bij de provinciale centrale, maar deze heeft als regel twee tarieven. Eén voor de industrie en één voor de gemeenten. Het laatste tarief is hoger dan dat voor de industrie en ik weet, dat ten minste één van de provinciale centrales voor de industrie nog een derde contract heeft, dat nog lager ligt. De provincie *meet dus met tweematen*.

3. Mij is bekend, dat een provinciale centrale stroom levert aan gemeenten tegen een zodanig tarief, dat bij een belasting van meer dan 850 kW voor de meerdere kW's een prijs van f 35,— wordt berekend. Is het kWh-ver-

bruik meer dan 400.000, dan wordt de prijs voor de meerdere kWh 1,8 cent. Hieruit blijkt dus, dat de minimum kW-prijs f 35,— is en de minimum kWh-prijs 1,8 cent. *Lager kan de gemeente niet komen.*

4. Het tarief voor de industrie is echter zo, dat reeds bij een afname van meer dan 200 kW een kW-prijs van f 30,— bereikt wordt en bij een afname van meer dan 650.000 kWh een kWh-prijs van 1,6 cent.

5. Hieruit volgt dus wel heel duidelijk, dat de gemeenten aan hun klanten *altijd hogere prijzen moeten berekenen dan de provinciale centrale*, vooral als men daarbij in aanmerking neemt, dat de gemeente bij de minimumprijzen van f 35,— en 1,8 cent bovendien nog rente, afschrijving, onderhoud en bediening van haar eigen net moet optellen. Maar zelfs al levert de gemeente tegen de laagste kostprijs, dan nog is de provincie goedkoper en *kan derhalve de gemeente nooit tegen de provincie concurreren*. En het merkwaardigste is nu, dat het provinciale bedrijf, dat als *monopolist* de gemeente *hogere prijzen oplegt*, die zelf de gemeente met lagere prijzen bij de grootverbruikers onderbiedt en als concurrent optreedt.

6. Wanneer men zich dat alles goed realiseert, dan is de zinsnede in de nota van de Kamers van Koophandel aan de Minister zeer aanvechtbaar. Daarin toch wordt gezegd: „Veelvuldig kwamen bij de gemeenten zeer hoge winsten voor, *zodat* hier en daar de provinciale tarieven voor het grootverbruik lager konden zijn dan die der gemeenten, ondanks de veel hogere distributiekosten der provincie”. Hier begint men de gemeenten te beschuldigen van het maken van grote winsten en neemt men aan, dat *daardoor* de tarieven te hoog zijn. Het is duidelijk, dat de gemeente, die door het provinciale bedrijf *gedwongen* wordt tegen *hogere prijzen dan voor de industrie gelden*, in te kopen, *niet in staat is* grootverbruikers tegen lagere prijzen te leveren zonder verlies te lijden. Er blijkt nu wel duidelijk, wat de oorzaak van de hoge *gemeentelijke* tarieven is.

7. Tot welke onbillijkheden deze verkooppolitiek voert, blijkt uit het volgende voorbeeld: een gemeente koopt in met een maximum van 4.000 kW en een omzet van 12 miljoen kWh; in dat geval is de laagste kW-prijs f 35,— en de laagste kWh-prijs 1,8 cent. Komt er in zulk een gemeente een afnemer met een maximum van 350 kW en een afname van ca 875.000 kWh, dan onderbiedt de provinciale centrale de gemeente met kW-prijzen van f 30,— en kWh-prijzen van 1,6 cent. Dergelijke gevallen komen inderdaad en *meermalen* voor.

Het gevolg van deze prijspolitiek is:

- 1e dat een belangrijk kleinere afnemer dan de gemeente in het verzorgingsgebied van de gemeente door de provincie een prijs wordt aangeboden, die lager ligt dan de gemeente zelf moet betalen;
- 2e dat op deze wijze de provinciale centrale de gemeente onderbiedt en dat nog wel, nadat zij zelf de gemeente hogere prijzen heeft opgelegd; en zij kan dat doen, omdat zij een zuiver monopolistische positie inneemt;
- 3e dat de provinciale centrale de gemeente de kans ontnemt om haar bedrijf uit te breiden door industrieklanten aan te trekken met alle financiële gevolgen van dien; de enige kans op expansie is dan gelegen in een stijging van het verbruik der lichtklanten en der kleinkrachtverbruikers.
8. Een zelfde soort gedragslijn wordt gevolgd met betrekking tot het berekenen van de kolentoeslag. De centrales brengen de gemeenten de kolentoeslag in rekening

volgens een bepaalde formule en de gemeenten hebben deze berekening te aanvaarden.

In de kolenclausule nu komt de factor 0,8 voor maar het is wel merkwaardig, dat de centrale — die de factor 0,8 met de andere factoren aan de gemeenten oplegt — deze kolen-toeslag als tariefactor hanteert en zelf kleinere factoren dan 0,8 toepast. Dat kan een zeer belangrijke, stroom-prijsverlaging betekenen, want momenteel bestaat voor het grootverbruik de gemiddelde kWh-prijs voor 60 pCt uit kolenkosten.

9. En dan is er nog het nachtstroomprobleem. Over het algemeen is de gemeente een klant met veel bedrijfs-uren, omdat een gemeente ook des nachts, Zaterdagmiddags en Zondags stroom afneemt. Maar er zijn provinciale centrales, die weigeren om de gemeente ten behoeve van de industrie nachtstroom te leveren tegen een gereduceerde prijs. Daartegenover staat een regeling, waarbij zij voor heetwaterapparaten en bakkersovens stroom levert tegen een lage prijs, mits de gemeente deze met een kleine opslag — overigens ontoereikend — doorlevert. De consequentie hiervan is, dat de eerste de beste boilerklant de nachtstroom voor 4,5 cent krijgt, maar een grootindustrie met een belangrijk hogere afname niet en dus voor de nachtstroom zijn normale kWh-prijs, verhoogd met de kolenclausule, moet betalen.

Als men zich dat alles goed realiseert, dan vraagt men zich af, waarom de Kamers van Koophandel zich zo hevig interesseren voor de kostprijzen van de gemeentelijke electriciteitsbedrijven en niet spreken over die van de provinciale bedrijven. Als men dan verder bedenkt, dat de prijzen, die de provinciale centrale aan de gemeenten berekent, soms 15 pCt hoger liggen dan die, welke zij aan de industriële afnemers in rekening brengt en wij nemen verder aan, dat de centrales de industrie tegen kostprijs leveren, dan zou het — op het voetspoor van de redenering der Kamers van Koophandel doorgaande — de gemeentelijke bedrijven ten zeerste interesseren, wat er met de winst op de leveringen aan de gemeentebedrijven gebeurt.

De hier gesignaleerde prijspolitiek behoeft ernstig herziening. Ik kan dan ook geheel instemmen met het standpunt van Drs Boersma, nl. dat de Kamers van Koophandel zich voor het karretje van de provincie hebben laten spannen. Maar wellicht leidt het indienen van genoemde nota tot een nader onderzoek van de bovengeschetste verhoudingen en tot een verbetering er van. Op deze wijze zou de nota toch een goede uitwerking hebben gehad.

Naschrift.

Wanneer de heer Kop een lans breekt voor verbetering der stroomtarieven van provincies aan distribuerende gemeenten, is zulks zijn goed recht. Wij kunnen hiermede onze adhaesie betuigen, omdat ook de Kamers van Koophandel een prijsgelijkheid op basis van de kostprijs voorstaan zonder differentiatie voor verbruikstoepassing¹⁾. Het protest van de heer K. richt zich echter direct tot de Overheid en niet tot de Kamers van Koophandel. De Kamers van Koophandel zijn van mening, dat primair de gemeentelijke winstonttrekkingen moeten vervallen, ook die van de gemeenten, die stroom inkopen. Deze gemeenten staan, zolang deze winstonttrekkingen plaatsvinden en zij blijf geven van een andere opvatting van de exploitatie hunner bedrijven dan de provincie,

zwak in hun verzoek om verlaging van de tarieven, waartegen zij stroom van de provincie betrekken.

Zou de heer Kop menen, dat onze electriciteitsvoorziening er beter voor gestaan zou hebben als alle distribuerende gemeenten afhankelijk geweest waren van stroomopwekkende gemeenten? Huldigen deze laatste bij hun verkoop van stroom aan distribuerende gemeenten niet ook het principe, dat zij hierop winst mogen maken en zijn zij dan ook niet de provincies voorgegaan in de tariefstelling van stroom voor distribuerende gemeenten?

Het artikel van de heer Kop is een onderstreping van het betoog der Kamers, dat de prijspolitiek ernstig herziening behoeft; het belicht echter een tarieven-tweespalt op ander terrein en met andere strekking dan het onderhavige adres, dat uitsluitend de bedoeling heeft gehad, de belangen van handel en industrie te dienen en niet om het provinciaal beleid te verdedigen.

's-Gravenhage.

J. G. DE GROOT, econ. drs.

Naschrift.

Het betoog van de heer Kop raakt het mijne slechts zeer zijdelings en in zoverre is er weinig aanleiding tot een wederwoord. Alleen heb ik niet beweerd, zoals de heer Kop veronderstelt, dat de Kamers van Koophandel zich voor het karretje van de provincies hebben laten spannen. Het ging de Kamers van Koophandel om de verbruikersbelangen.

Of de provincies in ongunstige zin gebruik maken van hun monopoliepositie tegenover de gemeentelijke distributiebedrijven, kan ik als buitenstaander niet beoordelen. Dat een distributiebedrijf 15 pCt meer moet betalen dan de industrie, zegt in dit verband niets, omdat zowel de tarieven voor de industrie als die voor de distributiebedrijven afhankelijk zijn van de plaats, die beide innemen in het debietsdiagram van het provinciale bedrijf en die plaats kan geheel verschillend zijn. Iets anders is, dat de tariefvorm van f 35 per kW boven de 850 kW en 1,8 cent per kWh boven de 400.000 kWh voor een distributiebedrijf als onjuist moet worden gequalificeerd. Een dergelijk tarief heeft ten gevolge, dat het distributiebedrijf bepaalde afnemers zal moeten weigeren, ook al benadeelt het daarmede het productie- en distributiebedrijf als geheel gezien. Hier is echter een oplossing voor, een tarief nl. dat permanent in overeenstemming blijft met de plaats van het debietsdiagram van het distributiebedrijf in dat van het productiebedrijf. Eerst wanneer het productiebedrijf een dergelijk tarief niet zou willen toestaan zou kunnen worden gezegd, dat het gebruik maakt van zijn positie als monopolist.

Leiden.

D. BOERSMA, ec. drs.

AANTEKENING

De Kwartaalindices van Nederland

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

In vele opzichten is de gebruikelijke conjunctuurberichtgeving onbevredigend. In de berichten beperkt men zich meestal tot het geven van een globale, kwalitatieve beschrijving van de veranderingen die zich in het recente verleden hebben voorgedaan en schenkt men zeer weinig aandacht aan de onderliggende tendenties waarvan de kennis ons juist kan doen realiseren of de opgetreden veranderingen wat richting en grootte betreft „normaal” zijn te noemen of dat blijkbaar bijzondere

¹⁾ Het adres bedoelt hiermede differentiatie naar het doel, waarvoor de stroom door de afnemer wordt gebruikt. Het is dus geen „slip of the pen”, gelijk de heer Boersma in zijn naschrift in dit blad van 24 December 1952 meent.

factoren werkzaam zijn geweest. In dit laatste geval dienen deze factoren te worden opgespoord en de grootte van hun invloed te worden vastgesteld. Slechts een op deze wijze verkregen inzicht in het werkelijk economisch gebeuren kan de mogelijkheid openen tot het doen van voorspellingen. Dat dit laatste, dus de mogelijkheid tot prognose, een van de belangrijkste doeleinden van de analyse is nemen wij hierbij als vanzelfsprekend aan.

Voor de Verenigde Staten van Amerika moet een methode als hierboven aangeduid kunnen slagen. Het statistisch materiaal is in de gewenste vorm voorhanden, het gebied is nagenoeg zelfgenoegzaam en velerlei reeds gedane onderzoeken geven hun steun aan de onderzoeker die zich op dit terrein begeeft. Het N.E.I. stelt sinds enige tijd voor een aantal grote ondernemingen in Nederland een conjunctuurbericht van de Verenigde Staten op, waarbij van moderne methoden gebruik wordt gemaakt en aan het prognose-element een belangrijke plaats wordt ingeruimd.

Het ligt in het voornemen zulks evenzeer voor Nederland te gaan doen. In de uitvoering van dit voornemen zijn enkele fasen te onderscheiden.

De publicatie van het materiaal dat in de toekomst zal dienen als het grondmateriaal voor het verder onderzoek doch dat in eerste instantie een veel wijder doel dient. Dit doel is nl. om enerzijds een ieder die geïnteresseerd is in het wel en wee van Nederland een inzicht te geven in de veranderingen die er in de belangrijkste economische grootheden optreden, anderzijds een ieder die actief daaraan op enigszins grotere schaal deelneemt, de gelegenheid te bieden de ontwikkeling op zijn gebied te vergelijken met die op hetzelfde gebied in geheel Nederland. We denken daarbij niet slechts aan industrieën en handels- en verkeersondernemingen e.d. doch tevens aan besturen van gemeenten en andere openbare lichamen die bevolkingsgroei, stand van de werkgelegenheid, industriële activiteit enz. in hun rayon aan die van het Rijk willen toetsen.

In het algemeen beogen de kwartaalindices dus aan een ieder die zich voor het economisch leven in Nederland interesseert snelle informatie te verschaffen over de orde van grootte van bepaalde verschijnselen en grootheden. De wijze van publicatie, nl. in de vorm van één enkel papier met de belangrijkste grootheden gedurende een reeks kwartalen, is er op gericht met de minste kosten een maximum nut te verschaffen.

Daarna zal worden getracht relevante gegevens van het bedrijfsleven in het onderzoek te betrekken, welke gegevens uiteraard het bedrijfsgeheim niet mogen schaden.

Het sluitstuk zou dan bestaan uit het leggen van een betrouwbaar wetenschappelijk fundament voor de voorspellingen op langere termijn, enerzijds steunend op een voldoende lange reeks gegevens, anderzijds aangevuld en geverifieerd door de van het bedrijfsleven verkregen informatie. De vorm waarin deze analyse geschiedt zal in principe gelijk zijn aan die voor de Verenigde Staten.

Met de publicatie van de Kwartaalindices van Nederland no 1 is thans een begin gemaakt met de eerste fase. De hierin vermelde gegevens zijn nauwkeurig geselecteerd uit de, ook in de huidige vorm, voor velen nog te uitgebreide en te weinig overzichtelijke statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De grondreeksen (vet gedrukt) zullen in de eerste plaats het object vormen van de latere onderzoeken, terwijl de overige reeksen dienen om een nadere detaillering te geven van deze

grondreeksen. Deze detaillering werd doorgevoerd indien en voor zover uit de praktijk van het N.E.I. is gebleken dat vermelding zinvol was en op prijs werd gesteld. Vermeld zij dat een deel van de ervaringen op dit punt is opgedaan bij de publicatie van de kwartaalindices voor de gemeenten Amersfoort, Haarlem, Delft en Bergen, welke op aanzienlijke schaal, ook onder het bedrijfsleven in deze gemeenten, worden verspreid.

Een eerste exemplaar van deze kwartaalindices is in dit nummer bijgesloten.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt was gedurende de verslagweek vrij krap. Dit kwam vooral tot uiting in de marktdisconto's voor schatkistpapier; alle termijnen tussen 2 en 12 maanden werden nl. op of slechts $\frac{1}{16}$ pCt beneden de officiële afgifteprijs voor jaarspapier (1 pCt) verhandeld. Het feit, dat thans de hoeveelheid vervallend papier — die in de sinds de jaarsultimo verstreken periode groot was — begint af te nemen, zal hierbij een rol hebben gespeeld. Zó ver, dat de geldgevers op grote schaal call moesten opzeggen, kwam het intussen niet; de callgeldnotering bleef dan ook op het minimum van $\frac{1}{2}$ pCt gehandhaafd. De weekstaat van De Nederlandsche Bank per 9 Februari wees nog eerder verruimende dan verkrappende factoren aan; zo verbeterde de goud- en deviezenvoorraad t.o.v. de week tevoren met f 48 mln, terwijl de chartale circulatie met f 43 mln terugliep.

De kapitaalmarkt.

Hoewel in iets geringer mate dan de vorige week, bleef de aandelenmarkt gedurende de verslagweek vast gestemd. Vooral de aanhoudende koersstijging voor Indonesische fondsen, die op grond van de economische situatie van dat land niet geheel valt te verklaren, trok de aandacht.

In het jongste jaarverslag van de Amsterdamsche/Incassobank wordt nog eens een lans gebroken voor maatregelen, welke tot verruiming van het aanbod van risicodragend kapitaal kunnen leiden. In dit verband wordt o.a. belastingvrij sparen voor particulieren genoemd, terwijl voorts wordt gesteld, dat er verschillende mogelijkheden zijn om risicodragende belegging voor institutionele beleggers te bevorderen. Of van overheidswege binnen afzienbare tijd ingrijpende maatregelen op dit terrein te verwachten zijn, staat inmiddels te bezien. De plannen tot belastingverlaging, die althans tot voor kort in overweging waren, hielden vrijwel geen verlichting in van de fiscale druk op particulieren. De Minister van Financiën heeft er thans nog eens nadrukkelijk op gewezen, dat z.i. bij voorrang in aanmerking komen die belastingmaatregelen, die een verhoudingsgewijs zo klein mogelijke inbreuk op een „sociaal rechtvaardige” verdeling van lasten maken. Wat betreft de belastingvermindering voor het bedrijfsleven, heeft de Minister zich voorts in weinig gunstige zin uitgelaten over de wenselijkheid, een primair dividend van vennootschapsbelasting vrij te stellen. Afgezien van de vraag in hoeverre in verband met de financiering door het Rijk van de rampschade de voorgenomen belastingverlaging (waartegen toch al oppositie bestond) doorgang zal vinden, lijkt er derhalve weinig kans op te bestaan, dat de fiscale discriminatie, die er sinds de oorlog tegen eigendom en vorming van particu-

lier vermogen heeft plaatsgevonden, zal worden verzacht.

Op de obligatiemarkt hadden de voortdurende geruchten van een komende staatslening, zoals uit onderstaande cijfers blijkt, geen drukkend effect op de koersen. De 3½ pCt staatslening 1951, die indertijd op een weinig gelukkig moment werd uitgegeven, kon zelfs voor het eerst sinds haar emissie de paristand bereiken.

Aand. indexcijfers.	6 Febr. 1953	13 Febr. 1953
Algemeen	146,4	147,2
Industrie	207,2	207,7
Scheepvaart	160,9	160,7
Banken	135,2	135,6
Indon. aand.	47,7	48,7
Aandelen.		
A.K.U.	169½	165¾
Philips	162	162
Unilever	185	185½
H.A.L.	139½	141½
Amsterd. Rubber	87	93¼
H.V.A.	96½	103
Kon. Petroleum	314	313½
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	78½	78¾
3-3½ pCt 1947	95½/16	95¼
3 pCt Invest. cert.	95½/16	95½/16
3½ pCt 1951	99¼/16	100
3 pCt Dollarlening	94½	94¾
Diverse obligaties.		
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	99¾	99¾
3½ pCt Bataafsche Petr.	99¾/16	99¾
3½ pCt Philips 1948	99¾	99¾
3½ pCt Westl. Hyp. Bank	96¾	95¼

J. C. BREZET.

RECENTE ECONOMISCHE PUBLICATIES

- Feitelijke en rechtsbetrekkingen in het internationale handelsverkeer.* Openbare les gegeven bij de aanvang van zijn colleges als privaat-docent in het recht van de handelsverdragen aan de Rijksuniversiteit te Utrecht door Dr J. L. F. van Essen. J. B. Wolters, Groningen 1952, 21 blz., f 1,25.
- 100 bedrijfseconomische problemen, balansbeoordelingen en bedrijfscalculaties,* door A. F. A. Cheizoo en Ph. C. Stubenrouch. J. B. Wolters, Groningen 1952, 113 blz., f 2,90.
- Stamrechten.* De fiscale gevolgen van de overdracht van een bedrijf of beroep, geheel of gedeeltelijk tegen een contraprestatie in de vorm van een lijfrente of een ander stamrecht, door J. L. van Hedel. L. J. Veen's Uitgevers Mij N.V., Amsterdam 1952, 92 blz., f 6,90.
- Leidse wevers onder gaslicht.* Uitgeverij G. van Reemst, Amsterdam 1952, 95 blz., f 4,75.
- Voortgezet elementair leerboek der economie,* door Prof. Dr H. M. H. A. van der Valk. 5e herziene druk, G. W. van der Wiel & Co, Arnhem 1952, 252 blz., f 8,90
- De ongeschoolde arbeider.* Een sociologische analyse, door Dr J. Haveman. Van Gorcum, Assen 1952, 224 blz., f 8,50.
- Politieke partij en parlementair stelsel.* Nederlands Gesprek Centrum, Publ. nr 6, N.V. Van Stockum & Zn, Den Haag, 27 blz., f 1,50.
- Ontwerp genormaliseerde methode van werkclassificatie;* deel I: gezichtspunten; deel II: graderingsschema's, f 2,25.
- Ontwerp genormaliseerde methode van werkclassificatie;* deel III: voorbeelden van beschrijving en gradering. Uitgeverij Waltman, Delft 1952, f 5,25.
- Enige beschouwingen over oude en nieuwe geld- en bankpolitiek,* rede door Dr G. M. Verrijn Stuart. Erven F. Bohn N.V., Haarlem 1952, 44 blz., f 1,50.
- Beknopte encyclopaedie der accountantscontrole,* onder redactie van Prof. Dr A. Mey en A. F. Tempelaar. Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V., Utrecht 1952, 231 blz., f 16,50.
- Vademecum van een aantal marktanalytische gegevens van de „afgeronde” provincie Noord-Holland.* Uitgave van het Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit van de Nederlandse Dagbladders, 's-Gravenhage, 18 blz., f 2,50.
- Van klassieke naar moderne bedrijfs-administratie,* door L. C. C. M. van Riel. P. Noordhoff N.V., Groningen 1952, 391 blz., f 9,75.
- Landbouw en publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie,* door Dr W. Rip. H. Veenman & Zn, Wageningen 1952, 272 blz., f 7,40.
- Enkele beschouwingen omtrent de functies en het arbeids-terrein van de openbare accountant in Nederland.* Openbare les gegeven bij het aanvaarden van het ambt van lector aan de Rijksuniversiteit te Groningen, door G. Diephuis. J. B. Wolters, Groningen 1952, 22 blz., f 1,25.
- Wenken voor sprekers en voor schrijvers bij voordrachten en publicaties op wetenschappelijk en technisch gebied.* D. B. Centen's Uitgevers Mij, Amsterdam 1952, 32 blz., f 0,95.
- De Nederlandse industrie.* Adresboek Nederlandse fabrikanten 1953. N. V. Sijthoff's Uitgevers Mij N.V., Leiden, 1.151 blz., f 29,50.
- Organisatie-methoden en efficiëntie-controle in Amerikaanse bedrijven.* Contactgroep Opvoering Productiviteit 1953, 70 blz., f 1,75.
- Wahrheit und Wahrscheinlichkeit in der Statistik,* door H. Meltzer. Wirtschaftshochschule, Mannheim 1952, 39 blz., f 1,75.
- Zur Methode der politischen Ökonomie,* door Prof. Dr F. Behrens. Akademie Verlag, Berlin 1952, 71 blz., f 3,70.
- L'économie mondiale du milieu du XXme siècle,* door Jean Chardonnet. Nouvelle éd. revue. Cette nouvelle édition comporte notamment l'évolution économique des Etats-Unis, de l'U.S.S.R. et de la Chine depuis 1950, f 10,25.
- Economic dynamics.* An introduction, door J. W. Baumol. MacMillan Company, New York 1952, 254 blz., f 23,60.
- Towards a dynamic economics.* Some recent developments of economic theory and their application to policy, door R. F. Harrod. MacMillan & Co Ltd, London 1952, 169 blz., f 5,95.
- On the theory of economic policy,* door J. Tinbergen. North-Holland Publishing Company, Amsterdam 1952, 78 blz., f 6,50.
- The propensity to monopolize,* door L. J. Zimmerman. North-Holland Publishing Company, Amsterdam 1952, 100 blz., f 7,50.
- Welfare and competition.* The economics of a fully employed economy, door Tibor Scitovsky. Allen & Unwin Ltd, London 1952, 457 blz., f 15,75.
- Readings in monetary theory,* selected by a committee of the American economic association. Allen & Unwin Ltd, London 1952, 514 blz., f 18,90.
- The theory of price,* door George J. Stigler. 2nd rev. ed. MacMillan Company, New York 1952, 310 blz., f 17,65.
- Interregional and international trade,* door Bertil Ohlin. Harvard University Press, Cambridge 1952, 617 blz., f 26,40.

TABEL I.

HET RAMPGEBIED ZUID-WEST-NEDERLAND.
Enkele cijfers over bevolking, woningen, landbouw enz., vóór de overstroming.

Direct getroffen gemeenten in/op	Oppervlakte land (ha) 1 Jan. 1952	Totale bevolking 1 Jan. 1952	Aantal woningen op 1 Jan. 1953	Totaal inkomen 1946 (× f 1.000)	Totaal vermogen 1 Jan. 1947 (× f 1.000)	Motorrijtuigen 1 Aug. 1952	
						Personenauto's	Vrachtauto's
West-Zeeuws-Vlaanderen	3.891	6.221	1.809	4.723	16.050	138	114
Oost-Zeeuws-Vlaanderen	17.053	27.463	7.096	19.042	54.037	439	233
Walcheren	7.352	52.004	14.500	40.553	71.043	722	350
Zuid-Beveland	17.528	24.119	6.403	18.344	58.030	397	213
Noord-Beveland	7.990	7.365	2.117	6.536	25.528	163	51
Schouwen-Duiveland	21.898	23.881	6.964	18.154	61.627	482	218
Tholen	7.767	10.134	2.695	6.275	16.306	132	62
Sint Philipsland	1.872	2.147	533	1.558	3.588	40	10
Goeree-Overflakkee	22.436	33.922	8.873	22.816	64.808	549	346
Voorne, Putten, Rozenburg	14.599	16.300	4.261	11.810	35.550	350	228
Hoeksche Waard	24.842	37.978	9.677	29.163	84.936	789	672
IJsselmonde	10.023	57.285	13.468	39.602	79.139	836	771
Eiland van Dordrecht	5.928	78.308	20.250	65.263	114.955	1.187	600
Noord-West-Brabant	69.837	140.545	29.502	91.623	209.120	1.729	1.137
Alblasserwaard	11.844	41.893	10.365	29.978	84.678	477	411
Krimpenerwaard	6.363	21.249	5.054	14.228	32.732	202	254
Totaal	251.223	580.814	143.567	419.668	1.012.127	8.632	5.670
Rampgebied Zuid-West-Nederland	358.097	750.741	188.502	543.409	1.404.997	11.823	7.583
Direct getroffen gemeenten in pCt van rampgebied	70,2	77,4	76,2	77,2	72,0	73,0	74,8
In pCt van Nederland:							
gehele rampgebied	11,1	7,3	8,0	7,1	7,7	6,8	9,3
direct getroffen gemeenten	7,8	5,6	6,1	5,4	5,6	5,0	7,0

Bron: C.B.S.

TABEL II.

Direct getroffen gemeenten in/op	Land- en tuinbouwbedrijven, Dec. 1950	Oppervlakte cultuurgrond (ha), Mei 1952					Landbouwwerktuigen, Dec. 1950			
		Totaal	waaronder			Motor-trekkers	Maai-dors-machines	Dors-machines	Karren en wagens	
			bouwland	grasland	tuinland					
				totaal	w.o. boom-gaarden					
West-Zeeuws-Vlaanderen	208	3.400	2.693	605	123	21	79	14	9	465
Oost-Zeeuws-Vlaanderen	1.032	14.227	10.957	2.864	564	213	193	42	175	1.925
Walcheren	511	5.181	3.345	1.645	236	133	68	1	21	572
Zuid-Beveland	1.577	14.657	10.047	2.724	2.187	1.446	459	23	42	1.260
Noord-Beveland	430	6.956	6.068	676	253	139	180	31	22	571
Schouwen-Duiveland	1.509	16.452	11.972	3.484	1.068	384	269	16	180	2.120
Tholen	1.214	7.095	4.633	1.603	885	73	82	9	28	1.100
Sint Philipsland	87	1.727	1.401	219	111	26	29	4	10	199
Goeree-Overflakkee	3.090	19.436	12.848	3.469	3.138	77	350	23	63	1.547
Voorne, Putten, Rozenburg	892	13.119	6.969	5.595	590	146	236	19	33	1.309
Hoeksche Waard	2.063	22.081	15.278	5.248	1.855	1.268	647	51	196	2.551
IJsselmonde	1.449	8.061	3.464	2.506	2.127	294	436	7	56	1.026
Eiland van Dordrecht	360	4.603	2.714	1.561	359	155	124	11	22	516
Noord-West-Brabant	4.726	54.807	34.274	17.543	3.157	1.091	936	102	575	7.595
Alblasserwaard	814	9.496	5.562	8.823	144	95	38	3	3	1.284
Krimpenerwaard	507	5.109	69	5.025	28	20	15	—	1	590
Totaal	20.469	206.407	127.294	63.590	16.825	5.581	4.141	356	1.436	24.630
Rampgebied Zuid-West-Nederland	29.636	297.373	185.811	90.870	23.035	9.228	5.851	543	1.988	36.015
Direct getroffen gemeenten in pCt van rampgebied	69,1	69,4	68,5	70,0	73,1	60,5	70,8	65,6	72,2	68,4
In pCt van Nederland:										
gehele rampgebied	10,5	12,7	20,1	7,0	17,4	13,7	23,9	45,1	7,2	9,1
direct getroffen gemeenten	7,3	8,8	13,7	4,9	12,7	8,3	16,9	29,6	5,2	6,2

Bron: C.B.S.

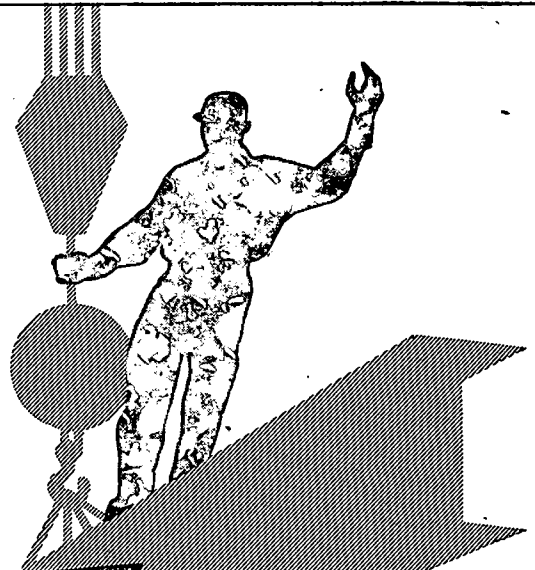
TABEL III.

Direct getroffen gemeenten in/op	Geogoste hoeveelheid (in tonnen), 1952							Veebestand, Mei of December 1952					
	Tarwe	Gerst	Vlas	Cons.-aard-appelen	Suiker-bieten	Uien	Peul-vruchten	Runderen		Var-kens	Land-bouw-paarden	Scha-pen	Kip-pen
								Totaal	w.o. melk-en kalf-koeien				
West-Zeeuws-Vlaanderen	1.845	2.665	1.835	3.699	19.738	180	1.347	1.844	402	673	385	136	3.429
Oost-Zeeuws-Vlaanderen	6.802	6.890	6.714	20.037	75.380	3.243	3.326	9.935	2.022	3.739	2.218	288	25.303
Walcheren	1.855	1.851	1.962	10.453	27.115	105	1.152	3.493	1.434	1.024	694	597	13.267
Zuid-Beveland	5.399	4.878	4.761	44.201	76.440	12.957	2.699	6.728	1.733	2.768	1.437	1.705	17.848
Noord-Beveland	4.253	4.752	4.572	29.620	62.928	2.115	1.053	2.378	522	806	636	612	8.475
Schouwen-Duiveland	9.583	7.645	5.237	42.551	96.316	5.499	2.696	10.632	2.867	2.858	1.780	1.793	29.215
Tholen	2.523	2.307	1.733	29.973	44.703	7.403	874	4.265	1.491	1.623	727	1.198	11.882
Sint Philipsland	948	870	887	6.975	13.104	100	319	498	117	127	153	378	3.662
Goeree-Overflakkee	8.240	4.090	5.992	102.087	117.525	47.768	3.779	9.426	2.132	5.153	1.558	146	46.338
Voorne, Putten, Rozenburg	5.391	2.750	2.560	38.470	48.860	2.223	1.875	12.539	7.320	2.859	1.449	1.831	30.332
Hoeksche Waard	10.852	6.681	9.513	101.577	151.646	743	3.545	11.851	5.550	4.527	1.655	1.175	56.271
IJsselmonde	2.212	1.578	988	18.820	29.084	746	935	5.950	3.278	4.027	806	789	16.435
Eiland van Dordrecht	1.571	1.035	1.957	14.224	28.616	1.122	471	2.970	1.418	1.878	404	322	9.785
Noord-West-Brabant	17.249	15.881	21.425	123.363	286.248	9.356	6.050	44.484	17.801	15.352	6.048	1.916	106.863
Alblasserwaard	312	229	233	1.345	5.161	—	121	17.599	10.735	10.781	651	1.231	16.962
Krimpenerwaard	32	13	—	340	172	—	—	10.835	6.818	17.879	232	984	23.531
Totaal	79.067	64.115	70.369	587.735	1.083.036	93.560	30.250	155.427	65.640	76.074	20.833	15.101	419.598
Rampgebied Zuid-West-Nederland	113.340	103.547	103.226	747.182	1.487.509	107.587	49.962	228.401	92.236	116.303	31.636	22.302	618.605
Direct getroffen gemeenten in pCt van rampgebied	69,8	61,9	68,2	78,7	72,8	87,0	60,5	68,1	71,2	65,4	65,9	67,7	61,4
In pCt van Nederland:													
gehele rampgebied	34,6	43,2	54,3	22,6	53,3	77,8	48,3	8,4	6,2	5,1	13,1	5,8	4,4
direct getroffen gemeenten	24,2	26,8	37,0	17,8	38,8	67,6	29,2	5,7	4,4	3,4	8,6	3,9	2,7

Bron: C.B.S.

Voor tienduizenden werkers
uit honderden bedrijven
werden de pensioenen
bij Amstleven ondergebracht.

Adviezen worden
gaarne verstrekt door

Het Bureau voor
Personnelverzekering
van **AMSTLEVEN**

N.V. AMSTERDAMSCHЕ MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERKERING - N. Spiegelstraat 17 te Amsterdam - Tel. 63272

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt-, munt- materiaal, goud en deviezen- certificaten	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Deviezenfonds valuaterekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
31 Dec. 1952	1.099.744	674.374	223.811	725.738	4.555.028
7 Jan. 1953	1.099.744	689.565	220.103	585.061	4.907.988
14 Jan. 1953	986.182	577.237	281.732	617.481	5.109.197
21 Jan. 1953	967.253	550.452	294.943	709.822	5.119.284
28 Jan. 1953	967.252	591.492	149.677	739.146	5.193.096
4 Febr. 1953	967.252	604.984	160.948	620.561	5.054.280

Data	Bankbiljetten in omloop	Deviezenfonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi		
			Van de Regering van de Rep. Indon.	Bijzond. rekening inzake de E.C.A. hulp	Van anderen
31 Dec. 1952	4.007.916	873.872	—	496.307	1.218.194
7 Jan. 1953	4.164.766	889.257	—	496.307	1.245.209
14 Jan. 1953	4.186.190	744.757	—	496.307	1.374.461
21 Jan. 1953	4.211.892	806.819	—	496.307	1.408.273
28 Jan. 1953	4.181.945	720.636	—	496.307	1.429.118
4 Febr. 1953	4.253.090	831.964	—	496.307	1.560.966

Muntbiljettencirculatie per 31 Dec. Rp. 319.157.132,—
Muntbiljettencirculatie per 7 Jan. Rp. 320.347.921,50
Muntbiljettencirculatie per 14 Jan. Rp. 320.245.154,—
Muntbiljettencirculatie per 21 Jan. Rp. 319.395.293,50
Muntbiljettencirculatie per 28 Jan. Rp. 318.260.141,—
Muntbiljettencirculatie per 4 Febr. Rp. 321.284.054,—

ZENDT Uw opdrachten
TIJDIG in

DYNAMOS, MOTOREN, INSTALLATIES

Nationaal
Rampenfonds

★

Statenlaan 81
's-Gravenhage

G I R O
9575